

Nr 4 | Kevad-suvi 2011

ISSN 1831-9874

farnet

M A G A Z I N E

Euroopa kalanduspiirkondade mitmekesistamine

Euroopa Komisjon
Merendus- ja kalandusasjad

ET

Sisukord

Fotod (leheküljed):

iStockphoto (1, 5), Euroopa Komisjon (3), Dolenjska and Bela Krajina Heritage Trail Project (6), Paolo Zitti (6, 22), Jean-Luc Janot (7, 12, 13, 14), Wacław Idziak (7), Monica Burch (8, 9), Câmara Municipal da Nazaré (10), Ricardo Leopoldo Silva (11), Katia Frangoudes (15), Fiskfrämjandet Stockholms Skärdgård (17,18, 19,20), Marco Polo Echanger Autrement (22), Antonio Muñoz Ruiz (22), Sodankylä kunta (22), Marta Kaminska (23, 26, 27), Ryszard Zarudzki (25), M. Bury (26).

Kaas: Kalapaat lahkub Looe sadamast Cornwall'is (Suurbritannia).

Ajakirjanikud: Jean-Luc Janot, Eamon O'Hara.

Teised kaastöötajad:

Urszula Budzich-Szukala, Monica Burch, Adam Futymski.

Teostus:

DevNet geie (AEIDL/Grupo Alba) / Kaligram.

Kontakt:

FARNETi ajakiri, FARNETi toetusüksus,
rue Saint Laurent 36-38, B-1000 Brussels
+32 2 613 26 50
info@farnet.eu
www.farnet.eu

FARNET on ajakiri, mida annab välja Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat. Seda levitatakse tasuta, soovi korral.

FARNET ilmub kaks korda aastas inglise, prantsuse, saksa ja hispaania keeles.

Käesolev FARNET Magazine on tõlgitud eesti keelde Eesti kalandusvõrgustiku üksuse ja Põllumajandusministeeriumi algatusel ning selle välja andmine on toetatud Euroopa Kalandusfondi tehnilise abi vahenditest.

Toimetaja: Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi peadirektor.

Lahtiütlemine: ehkki merendus- ja kalandusajade peadirektoraat vastutab ajakirja avaldamise üldküsimuste eest, ei vastuta see konkreetsete artiklite täpsuse, sisu või neis väljendatud seisukohtade eest.

Kui ei ole märgitud teisiti, ei ole Euroopa Komisjon mingil viisil heaks kiitnud või kinnitanud väljaandes avaldatavaid seisukohti ning avaldusi ei saa tõlgendada Euroopa Komisjoni avalduste või merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi seisukohtadena.

Euroopa Komisjon ei taga väljaandes avaldatud andmete täpsust; samuti ei vastuta Euroopa Komisjon ega selle nimel tegutsevad isikud ajakirja kasutusviisi eest.

© Euroopa Liit, 2011

Väljaannet võib reprodutseerida vaid juhul, kui esitatakse viide allikmaterjalile.

Trükitud Belgias ringlusse võetud paberil.

Vajadus mitmekesistada Euroopa kalanduspiirkondi

4

Euroopa Kalandusfondi 4. telje eesmärk on aidata kalanduspiirkondade elanikel uute tegevussuundade arendamisega oma elujärge parandada. Andalusia suures plaanis.

Reportaaž: Innovatsioonilainel surfates

10

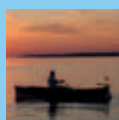
Portugali kesk-läänerannikul uuritakse uusi mitmekesistamisvõimalusi kalapüügi, turismi ja kultuuripärandi ning lisaks ka teaduse ja taastuvenergia vallas.

Intervjuu: Katia Frangoudes

15

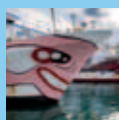
Katia Frangoudes on teadur ning AKTEA (kalandus- ja vesiviljelussektori naisteorganisatsioonide Euroopa võrgustiku) asutajaliige.

Reportaaž: Tagasi saartele

17

Tootmisahelast allapoole suunatud projektid kalapüügi mitmekesistamiseks Stockholmi saarestikus (Rootsi).

Uudised

22

Neli innovaatilist piirkonnapõhist arendusprojekti kalanduspiirkondades.

Fookuses: Poola kalanduspiirkondade uued väljavaated

23

Kuidas kasutab oma 4. telje vahendeid Poola? Kolm küsimust Kazimierz Plockele, põllumajanduse ja maaelu arengu ministeeriumi riigisekretärile.

FARNETi võrgustik

27

Juhtkiri

„Mitmekesistamine on enam kui lihtsalt tuluallikate laiendamine või ühe töökoha teise vastu vahetamine. See tähendab et inimesed arendavad uusi majandustegevuse suundi, mis on jätkusuutlikumad ja pakuvad paremat elukvaliteeti.”

Majanduskriis on näidanud, et kogu Euroopa on silmitsi katsumusega, kuidas mitmekesistada tootmist uutesse teadusmahukatesse ja jätkusuutlikumatesse liikidesse, kuid kalanduspiirkondades on vajadused eriti teravad ja võimalused erakordsed. Lisaks majanduslanguse üldisele mõjule on sektor silmitsi laega, mille paneb peale kahanev ressurss koos tõusvate kulude (eriti kütusekulude) ja impordi kasvava survega. Ehkki kalanduse kontrollipoliitika eesmärk on lahendada ressursi ülekasutamise probleem, teame, et tööhõive kalandusvaldkonnas langeb lähitulevikus tõenäoliselt veelgi. Arvame, et 4. telg võib olla määrava tähtsusega selle ohu käsitlemisel, mis kalandusest sõltuvate kogukondade tulevikku varitseb, eriti aidates neil kasutada võimalusi, mida pakub merenduse areng.

Üks strateegiaid selle käsitlemiseks, mida toetab kohalikul tasandil 4. telg, on tarkade ja roheliste investeeringute rakendamine, mis võimaldavad kalapüügi tegelevatel kogukondadel hõivata suurema osa piki tarneahelat tekitatud väärtusest. Ajakirja viimane number käsitles neid väga olulisi strateegiaid rubriigis „väärtuse lisamine kohalikele kalandustoodetele”.

Siiski, enamikus, kui mitte kõikides kalanduspiirkondades ei jätku sellest kvaliteetse jätkusuutliku arengu tagamiseks kaluritele ja nende peredele või kogukondadele, kes nende tööst sõltuvad. Just selle pärast olemegi pühendanud ajakirja FARNET neljanda numbri kalanduspiirkondade mitmekesistamise laiemale küsimusele. Järgnevates artiklites näete, et eesmärk ei ole kalapüüki ennast välja tõrjuda või ohustada. Pigem toetub see kalandusega tegelevate kogukondade ressurssidele, kultuurile ja oskustele, et luua sild väljapoole, arenevatesse sektoritesse. Eesmärk on tagada, et kohalikud inimesed saavad tegelikult kasu põhjalikest muutustest, mis mõjutavad kogu ühiskonda.

Tegelikult on paljud kalanduspiirkonnad Euroopa dünaamilisimate rannikualade hulgas, samal ajal kui kõrvalisematel piirkondadel on võrratud, kuid ebapiisavalt kasutatud loodus- ja kultuuriressursid. Allpool näete, et enamiku kohalike strateegiatega alustatakse püüdlusega kasutada kohalikele inimestele

kõige kättesaadavamaid inim- ja loodusressursse ning lisada neile väärtust selliste tegevussuundade kaudu nagu kalaturism ja kohalikud käsitöötooted. Õiget liiki toe ja koolitusega suudavad aga kohalikud kalandusega tegelevad kogukonnad samuti tuua ja saada kasu, osaledes kõikides aruka, rohelise ja kaasava majanduskasvu sektorites, mis on seotud ELi 2020. aasta strateegia ning integreeritud merenduspoliitikaga.

FARNETi ajakirja selle numbri alguses uuritakse mitmekesistamise üldist olulisust kalanduspiirkondadele. Sellele järgneb reportaaž viisidest, kuidas tõlgendatakse mitmekesistamist kohapeal Oestes (Portugalis), Stockholmi saarestikus (Rootsis) ja Andalusias (Hispaanias). Intervjuude rubriigis tõstetakse esile naiste roll kalanduses, kuna nad on tihti kalanduspiirkondades mitmekesistamise ja innovatsiooni liikumapanev jõud. Viimaseks artikkel, milles vaadeldakse 26 vast valitud Poola rühma, kes nende eelarvete suurust arvestades hakkavad tõenäoliselt etendama juhtivat rolli kalanduspiirkondade mitmekesistamisel kogu Euroopas.

Merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadil on 4. teljele suured lootused ning see on avatud selle pikendamise võimalusele uuel programmiperioodil. See sõltub aga põhimõtteliselt 270 eeldatava kalanduse kohaliku tegevusrühma edust kvaliteetsete projektide edu soodustamisel ja aluste panemisel jätkusuutlikumale tulevikule. Nende mitmekesistamisstrateegiad etendavad kesket rolli. Merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat jälgib tähelepanelikult ja võimaluse korral toetab. Soovime teile kõigile kalanduspiirkondades kohapeal tehtavas töös ainult edu!

Ernesto Penas Lado,
merendus- ja kalandusasjade
peadirektoraadi direktor

Euroopa kalanduspiirkondade mitmekesistamise vajadus

Euroopa Kalandusfondi 4. telje eesmärk on aidata kalanduspiirkondade elanikel oma elujärge parandada uute tegevussuundade arendamisega ja toetada kalandusega tegelevaid kogukondi, kui nad otsivad uusi viise, kuidas tugevdada oma majandust ja pakkuda kaluritele ja nende peredele alternatiivseid või täiendavaid tuluvallikaid.

Suur osa toetusest, mida Euroopa Kalandusfond pakub, läheb otse kalandussektorisse, aidates sellel toime tulla püügi-tegevust puudutavate katsumustega, nagu kalavarude ammendumine, turgude kadumine ja suurenev konkurents impordiga ning kütuse ja muude sisendtegurite tõusev hind. Euroopa kalandussektor on kasutanud Euroopa Kalandusfondi toetust kalalaevastiku kohandamiseks ning ka investeerimiseks vesiviljelusse, töötlemisse ja turundamisse.

Tänu nendele algatustele on võimalik toime tulla mõnede katsumustega, millega kalandussektor silmitsi seisab, kuid senistest suundumustest lähtuvalt on tõenäoline, et inimeste arv, kellel on võimalik üksnes kalapüügist elatist teenida, langeb jätkuvalt. Lisaks ulatub nende muutuste mõju kaugemale sektorist enesest ja puudutab ka kalurite peresid ning laiemat kogukonda. Eriti võib seda märkida piirkondades, mis on olnud traditsiooniliselt sõltuvad kalapüügist kui töö-hõive ja tulu ühest põhiallikast.

Probleemi lahendamiseks on osaliselt rakendatud 4. telje: aidata kalanduspiirkondade elanikel oma elujärge parandada uute tegevussuundade arendamisega ja toetada kalandusega tegelevaid kogukondi, kui nad otsivad uusi viise, kuidas tugevdada oma majandusi ja pakkuda kaluritele ja nende peredele alternatiivseid või täiendavaid tuluvallikaid. Taoline lisatulu võib tulla kalapüügiga tihedalt seotud tegevussuundadest – mille eesmärk on näiteks suurendada kalandustoodete lisandväärtust – ja lisaks ka teistest sektoritest, iseäranis merendussektoritest. Iga juhtumi puhul tuleb kohalikul partnerlusel (kohaliku kalanduse tegevusrühmal ehk FLAGil), kuhu tavaliselt kuulub kalandussektori tugev esindus, analüüsida eri võimalusi strateegia arendamiseks ja valimiseks, mis pakub suurimat potentsiaali kõnealuse piirkonna seisukohast. Paljude juhtumite puhul võib osutuda, et suurim arengupotentsiaal on väljaspool kalandussektorit ja hõlmab paljusid tegevussuundi, nagu turism, sotsiaalteenused, kunst ja kultuur, taastuvenergia, infotehnoloogia või isegi keskkonnanahuldus.

Edu põhitegurite hulka kuuluvad: tegevussuundade valiku kohandamine piirkonna eripäraga, pakkudes kohalikele osalejatele vajalikke oskusi ja nõu ning tagades üksikute projektide vastastikust täiendavust laiemas strateegias.

Mida mõtleme sõnapaari „kalanduspiirkondade mitmekesistamine” all?

Kalanduspiirkondade mitmekesistamist võib mõista mitmeti. Selle hulka võib kuuluda kalandustegevuse mitmekesistamine uute püügitehnikate, otse tarbijatele müümise ja kalatoodete käsitsi töötlemise kaudu. See võib tähendada ka mitme tegevussuuna arendamist, kus kalurid ja nende pered jätkavad püügitegevust, kuid tegelevad ka lisategevusega, nagu turism või toitlustamine, või kalanduspiirkondade laiemat mitmekesistamist valdkondadesse, mis ei ole kalandusega seotud, nagu taastuvenergia või muud arenevad merendussektorid.

▲ Inglistmaa rannikul, turism ja vabaaja veetmine annavad tegevuste mitmekesistamiseks head võimalused

Mitmed FARNETi viimased väljaanded, sealhulgas tehniline juhend ja FARNETi ajakirja eelmine väljaanne, on käsitlenud kalandustoodetele väärtuse lisamise teemat. Selles ajakirjas suuname seetõttu tähelepanu eeskätt nendele tegevussuundadele, mis on väljaspool kalandussektorit, kuid mis on kalanduspiirkondadele olulised ja võivad pakkuda kaluritele, nende peredele ning kalandusega tegelevate kogukondade teistele liikmetele võimalust luua uusi tööhõive- ja tuluallikaid.

Olemasolevad näited mitmekesistamisest kalanduspiirkondades rajanevad suures osas kohalikel ressurssidel, mille kogukond on juba kindlaks teinud. Nende hulka kuuluvad loodusressursid, mis võivad meelitada ligi turiste, või vähem materiaalsed ressurssid, nagu oskused ja traditsioonid, mis võimaldavad arendada turgusid ainulaadsetele toidukaupadele või kultuurisündmustele. Kohaliku majanduse arendamisel peaks lähtekohana võtma alati piirkonna konkreetseid endogeenseid plusse, kuid

mõnel kalanduspiirkonnal on ka potentsiaal minna nendest rangelt n-ö kohalikest tegevussuundadest kaugemale, võttes ette laiemaid projekte, mis on seotud näiteks infotehnoloogia, energia või teiste merendussektoritega.

Paljud allpool mainitud strateegiate ja projektide näited on piirkondadest, mille suhtes ei ole veel kohaldatud 4. telge, mis hakkab alles nüüd kohapeal mõju avaldama. Enamikku neist aga võiks kasutada potentsiaalselt kalanduspiirkonnas, et seda konkurentsivõimelisemaks ja mitmekesisemaks muuta.

Lisatulu kalanduse kõrvalsaadustest

Kalanduse põhitoode on muidugi kala, kuid lisatulu loomiseks saab kasutada ka muid tooteid ja kõrvalsaadusi. Tavaliselt saab kasutada kalajäätmeid söödaks (nt kalatööstuse rupside kasutamine naarisafarmides) või väetiseks, kuid uuenduslikumaid näiteid on Rootsist, kus kalana-hast tehakse paljusid tooteid, sealhulgas lambivarjusid, kotte, riideid ja isegi ehteid ning ujumisriideid. Selliseid tegevussuundi edendab nüüd Soomes Pohjanmaa FLAG, mis on toetanud kalurite, nende perede ja kogukonna teiste huvitatud liikmete koolitamist parkimise ning kalanahast toodete kujundamise ja tootmise alal.

▲ Kalanahast valmistatud riided

▲ Zuzenberki loss Dolenjskas ja Bela Kranjina pärimusrada (Sloveenia)

▲ Kunstinäitus Ancona kalaturul (Itaalia)

Turistide ligimeelitamine

Paljud kalanduspiirkonnad vaatavad turismi kui vahendi poole, millega teenida lisatulu, ja viimasel kümnendil on turism olnud majanduse üks kõige kiiremini kasvavaid sektoreid. Siiski ei ole kõikidel piirkondadel potentsiaali turiste ligi meelitada ja kohalik partnerlus peab kavandama hoolikalt oma strateegiat, et tagada kasu kalandusega tegelevale kogukonnale. Näited edukatest projektidest osutavad, et:

- a) püügitegevus eraldi võib olla turistide ligitõmbe objekt – nii on see kalaturismi puhul, st kui turistid viiakse kalalaeva pardal vaatama töötavaid kalureid. Olenevalt riigist on hulk õiguslikke piiranguid, mida tuleb täita (mis puudutavad reisijate ohutust jne). Projekt Prantsusmaa Vari departemangus piloteerib kalaturismi tegevust ja aitab samuti toetada riiklikul tasandil asjakohase reguleeriva raamistiku loomisega tehtavat tööd. Lisateavet leiab ajakirja selle numbrirubriigist „Uudised“.

Kohalikud grupid saavad samuti soodustada sarnaseid tegevussuundi, nagu endiste kalalaevade kasutamine õngepüügiks ja lõbureisideks või isegi tänapäeva kalapüügi ja ohutuse temaatiliste koolitusprogrammide arendamine.

- b) potentsiaalsete turistide ligitõmbe objektide kindlakstegemiseks ja mõttekaks ühendamiseks on vaja terve kogukonna kaasatust. Näiteks arendas kogukond Sloveenias kultuuripärandi matkaraja piirkonnas, mida tavaliselt ei tunta turismi sihtkohana. Tänu kohalikule kaasavale arutelule (millesse oli kaasatud 32 partnerorganisatsioon) tehti kindlaks 150 potentsiaalset objekti, millest 28 valiti lõpuks matkarajasse lülitamiseks. Hiljem see digiteeriti, et võimaldada turistidel oma marsruute kavandada. Tänu märkimisväärsetele turundusmeetmetele reklaamivad matkarada nüüd paljud spetsialiseeritud reisikorraldajad.

Näitest ilmneb samuti, et kogukonna kaasamine kultuuripärandi matkaraja kujundamisse aitab ka tagada, et turistidevoolu hoitakse jätkusuutlikes piirides ja et turismist saab kasu eeskätt kohalik kogukond, mitte välisinvestorid.

- c) on kasulik tuua välja toote või teenuse eripära: paljude majutust pakkuvate või kohalike toidukaupu müüvate ettevõtete edu on seotud potentsiaaliga pakkuda n-ö midagi erilist. Nii on see hotelli Almadraba de Conil puhul Andaluusias (Hispaanias). Rannikulinnas Conilis ajaloolise maja pärinud omanikud otsustasid teha sellest väikehotelli, mille tunnusteema on

almadraba – piirkonna kohalik püügitehnika, kus tuunikala püütakse strateegiliselt piki rannikut paigutatud võrkudesse. Tingituna erilisest atmosfäärist ja tugevatest sidemetest kohaliku kogukonnaga (kus loodi kuus uut töökohta ja tekitati uusi kliente teistele kohalikele ettevõtetele) on 2003. aastal avatud hotell nüüd väga edukas ettevõte.

Sotsiaal- ja kultuuriline tegevus

Idee teenida tulu sotsiaal- ja kultuurilise tegevusega on suhteliselt hiljutine ning selle potentsiaali kalanduspiirkondades ei ole täielikult uuritud. On aga näiteid, nagu Ancona puhul, mida esitletakse ajakirja rubriigis „Uudised“.

Teise näite kultuuri- ja kogukonna ressurside uuenduslikust kasutusest võib leida Poolast, kus 1990. aastate lõpust saadik on mõned kõige kõrvalisemad külad riigi põhjaosas arendanud tunnusteemasid, mis tõstavad nende ligiõmbavust turistidele, tekitades samal ajal saavutuse tunnet ja soodustades integratsiooni kohalikus kogukonnas.

▲ Turismirong ühendab kalurite kogukondi Somme lahe ääres (Prantsusmaa)

Need nn teemakülad (millest esimest viit toetas ELi ühenduse algatus EQUAL) pakuvad nüüd mitmeid interaktiivseid tõsielumänge ja muid lõbustusi, kusjuures iga küla on keskendunud valitud teemale (piraatile küla, labürintide küla ja isegi kääbikute küla). Osa teemadest on seotud ka kalapüügi või veega: näiteks Góra Poola kirdeosas pakub külaskäike kalurionni, kus külastajatel on võimalik kuulata lugusid ja püüda oma kala... Neid külasid külastavate inimeste (turistide, koolilaste rühmade jne) arv on kasvanud pidevalt ja kontseptsioon levib nüüd Poola teistesse piirkondadesse.

Eelpool mainitud on vaid mõned näited tegevussuundadest, mida kalandusega tegelevad kogukonnad saavad võtta ette mitmekesistamise otsingul. Tulevane FARNETi juhend pakub palju teisi näiteid sellistest valdkondadest nagu keskkond ja taastuvenergia, infotehnoloogia ja arenevad teenusesektorid. Kõikide juhtumite puhul on aga oluline meeles pidada, et arengustrateegia tuleb kohandada piirkonna võimalustele ja lisaks ka kohalike osalejate oskustele ning võimele.

FLAGi ja Euroopa võrgustiku roll

Kohalik rühm – FLAG – võib etendada olulist rolli mitmekesistamise edendamisel. Esiteks võib ta tagada, et mitmekesistamine on kohalikele kalandussektorile vastuvõetav ja võimalusi pakkuv, mitte ohtu kujutav. Sama oluline on tagada koostöö erinevate kohalike osalejate (nt kohalikud tootjad) vahel, kui loomisel on kohalik tootemark, või majutuse või muude külaliste ligiõmbe objektide pakujate vahel, et moodustada ühtne turismipakett. Ülioluline on ka kohalike omavalitsuste koostöö, kes suudavad näiteks rakendada kohaliku turismiinfrastruktuuri arendamisele või turismi edendamisele suunatud projekte.

FLAGi teine väga oluline ülesanne on pakkuda koolitust ja ärituge üksustele, mis teostavad projekte, eriti kalandusega tegelevale kogukonnale, kohalikele VKEdele ja valitsusvälistele organisatsioonidele. Kohalike osalejate kaasamine strateegia arendamisse – ja hiljem otsustamisse, mis projekte toetada – võib aidata elavdada motivatsiooni ja loovust. FLAG vastutab seega kohalike projektijuhitide edasiviimise eest, tagades, et neil on asjakohased oskused, taotledes peamiste sidusrühmade tuge, lepitades konflikte ja aktiveerides laiemat kogukonda. ■

◀ Laste mäng
Iwecinos – teemaküla
Lääne-Pomeranias
(Poola)

Suures plaanis

Mitmekesistamine Andaluusias (Hispaanias)

Päike, meri ja jätkusuutlikud kalandusega tegelevad kogukonnad

**Andaluusia FLAGid ergutavad oma kalandusega tegelevaid kogukondi kriisiajal
mõtleva tavapiiridest väljaspool ja investeerima uutesse võimalustesse.**

Andaluusia piirkond on tüüpiline näide kuvandist, mis paljudel välismaalastel Hispaania lõunaosast on: populaarne turismisihtkoht, mis on kuulus flamenko ja härjavõitluste, ilusa ilma, maitsva toidu ja... Costa del Soli paketi puhkuste poolest. See on samuti juhtumisi Hispaania tähtsuselt teine kalapüügipiirkond, millel on nii Vahemere kui ka Atlandi ookeani rannik ning 1672 kalapaadiga laevastik. Tegemist on piirkonnaga, kus kalapüük annab tööd üle 8500 inimesele ainuüksi primaarsektoris ja kus tööhõive kalandusega seotud ettevõtetes küündib teatavates omavalitsustes 25%-ni.

Niisiis, mis toimub selle piirkonna kalandusega tegelevates kogukondades, mis meelitab ligikaudu üle 14,6 miljoni turisti aastas, kui tema kalandussektorile avaldavad üha suuremat survet ammu tuttavad probleemid: kasvavad kulud, kahanevad ressursid, karmimad piirangud ja marginaliseerumine? Mil määral on soodustanud piirkonna ligi tõmbavus mitmekesistamist kalandussektoris ja sellest olenevates kogukondades?

Margarita Pérez, Andaluusia piirkondliku omavalitsuse kalanduse ja vesiviljeluse peadirektor, osutab sektorile, mis on muutunud motivatsioonituks ja demoraliseerituks, sektorile, millel on meeletult tarvis mitmekesistamist ellujäämiseks, kuid mis ei ole veel leidnud mudelit, mis suudab pakkuda kaluritele korralikku sissetulekut, tagades samas kalapüügitegevuse jätkusuutlikkust pikas perspektiivis. Püüdes ergutada mitmekesistamist, on piirkondlik omavalitsus 2002. aastast saadik rakendanud mitu algatust, sealhulgas foto- ja videonäituste loomine ning soodustamine, et propageerida piirkonna kalapüügipärandit ja traditsioonilise kalapaadi *almadraba* kohandamist turismi otstarbeks.

Ta kinnitab aga, et vastus peab tulema kohapealt – määrava tähtsusega on osalus ja valitsemine kohalikul tasandil. Selles mõttes on Pérezil 4. teljele suured lootused. Olles näinud mõju, mis kohalikel Leader-telje tegevusrühmadel on olnud piirkonnas maaelu arengule, loodab ta, et FLAGid on võrdselt edukad ettevõtluse ja suurema tulu ning mitmekesistamise elavdamisel kalapüügipiirkondades.

Kalapüügi ja turismi ühendamise

Mitmekesistamine on Cádiz Estrecho FLAGi strateegiliste prioriteetide hulgas, mille territooriumile jääb Costa de la Luz ja mis asub mõlemal pool Cádiz'i väina. Tegemist on kasvava piirkonnaga, kus on mitu looduskaitseala, ja kohalikud osalejad on otsustanud vältida sellist massilist turismi, mis esineb kaugemal ranniku ääres. Selliste kogukondade nagu Barbate, Conil ja Zahara de los Atunesi elanikud on ikka veel uhked oma tugeva kalapüügitraditsiooni ja eriti *almadraba* üle, mis on Foiniikia aegadest pärinev tava ja kätkeb tuunikala püüdmist strateegiliselt piki rannikut paigutatud võrkudesse. Ja ometi on Rafael Quirose, Barbate linnapea ja FLAGi aseesimehe sõnul tema linna suur sõltuvus kalapüügist toonud kaasa praeguse üle 40%-se töötuse. Quirose jaoks on selge, et Barbate tulevikule on oluline tasakaalustatuma ja mitmekesisema majanduse arendamine.

▲ Conil de la Frontera

Puudust ei ole ei ideedest mitmekesistamisprojektideks piirkonnas ega loodusvaradest. Vaid 10 km kaugusel Marokost ja tänu Breña & Marismase looduspargile, mis katab üle 5000 ha kaitsealuseid männikuid, rannakaljusid, luiteid ja merealaseid, on olemas hulgaliselt võimalusi. María José Domínguez, hiljuti asutatud FLAGi juhataja, loetleb mõned tähtsamad ideedest: reisid Marokosse; rattaturism pargis; vaalade vaatlemine Tarifa; flamenkokeskus Barbates... Kalandussektoril ei ole aga tihti

▲ Tarifa kalasadam

investeeringiskapitali ega koolituse puuduse tõttu häid võimalusi nende loodusressursside ärakasutamiseks. Lisaks on tal pakilise- maid probleeme, mida on tarvis tasakaalustada uute tegevus- suundade edendamise eesmärgiga pikemas perspektiivis.

Võib-olla just sel põhjusel kaldub mitmekesistamise kontsept- sioon Andaluusia paljudes kalanduspiirkondades keskenduma tegevusele kodu lähistel, mis täiendab kalapüügitegevust. Uuri- takse vesiviljelusprojekte, mis pakuvad kaluritele täiendust või alternatiivi tavapärasele tegevusele, ja FLAGile on esitatud üks ettepanek, milles pakutakse välja palgata töötuid kalureid pro- jektiks, mis ühendab vesiviljeluse, keskkonnajuhtimise ja turismi Conili endistel sooldunud märgaladel. Teiste eesmärk on kasu- tada ära piirkonna tuunikala püügi traditsiooni, et tugevdada selle identiteeti ja arendada turismooteid, nagu tuunikala- muuseumid, matkarajad ja skulptuurid ning reisirühmitidega eks- kursioonid tuunikala püügi piirkondadesse, mille kohal asuvad kindlused ja vaatetornid, ning traditsioonilised kalatööstused, kus soolatakse ja suitsutatakse kala ning lisaks toodetakse pas- teete ja muid konserve.

Conili Cofradía on üks neljast kohalikust kalandusalastest kutse- liitudest FLAGi juhatuses ja on aastate jooksul osutunud eest- vedajaks mitmes valdkonnas, nagu heade tavade demonstree- rimine selektiivsel kalapüügil ja kvaliteedinõuete tagamisel. Ta on osutumas eestvedajaks ka kalandustegevuse mitmekesista- misel. Lisaks mere vesiviljeluse programmi piloteerimisele, kus hetkel osaleb Conili 294 kalurist ligikaudu 50, edendab ta ka pro- jekti merekaitseala rajamiseks, mida kaashaldavad tema liikmed koostöös keskkonnanäesmärkide realiseerimiseks loodud ühen- duse, Cádize ja Sevilla ülikooliga ning riiklike ja piirkondlike ame- tiasutustega.

Nicolás Fernandezi, Cofradía sekretäri ja Cádiz Estrecho FLAGi esimehe jaoks on taoliste algatuste majanduslik ja keskkondlik vajalikkus väga selge. Edaspidi sooviks ta näha piirkonna jaoks ressursside juhtimise ameti asutamist, mis teeks tööd selle kalandusressursside kaitsmiseks ja väärtuse lisamiseks – luues samal ajal ka töökohti piirkonnas, kus ainuüksi kalapüügist sõltumine on kohalike perede jaoks üha raskemaks muutunud.

LeNaised kui mitmekesistamise edendajad

Fernandez ja piirkonna kalanduse peadirektor on mõlemad ühte meelt ühes küsimuses: kalurite naised ja teised naised, kellel on sidemeid sektoriga, on määrava tähtsusega lahenduste leidmi- sel kalanduspiirkondade mitmekesistamiseks ning perede sisse- tuleku tõstmiseks.

Seda silmas pidades on Cádiz Estrecho FLAG aidanud asutada Conilis naiste liidu ja loodab soodustada sarnaseid liituseid oma kolmes ülejäänud kohalikus omavalitsuses. Naisi, kellel on moti- vatsioon, ideed ja võime investeerida projektidesse, nähakse FLAGide strateegia üliolulise komponendina. Piirkondlik valit- susasutus, FLAG ja isegi kohalik kalatööstus on esitanud ideid tegevussuundadeks, mida võiks rahastada 4. telg ja millega kohalikud naised saaks teenida tulu, samal ajal ka sektorile vää- rust lisades. Üks taoline idee oli korraldada turismipakettide propageerimist, mis sisaldaks külaskäike sadamatesse ja oksjo- nisaalidesse, kalapüügimuuseumidesse ja kohalikesse kalatöös- tustesse. See tooks uusi kliente ka kohalikesse restoranidesse ja hotellidesse. Liit ise kaalub kohalike kalurite lugudel põhineva raamatu kirjastamist.

Kahtlemata on Andaluusias FLAGid alles alustamas teekonda mitmekesisemate kalanduspiirkondade arendamise poole. Selge on aga vajadus, et kalandusega tegelevad kogukonnad rajaksid oma tulevikule laiemat alust. Kui FLAGid suudavad ühendada arvukad kohapeal tärkavad ideed inimeste ja erasektori ressurs- sidega, et need ellu viia, võivad oodata piirkonda ees huvita- vad ajad. Kalapüük on Andaluusia paljude rannikukogukondade majanduse ja identiteedi südames. Praegu on meie eesmärk haarata võimalusest, mida 4. telg pakub tugevama tuleviku raja- miseks, kus kalapüük etendab jätkuvalt tugevat rolli territooriumil, mis kasutab ka oma paljusid muid ressursse.

KONTAKT

Junta de Andalucía
Consejería de Agricultura y Pesca
Pesca y Acuicultura
C/ Tabladilla, s/n, E-41071 Sevilla
+34 955 032 000
dgpesca.cap@juntadeandalucia.es

Reportaaž

MITMEKESISTAMISE TEENINDAMINE OESTE KALANDUSPIIRKONNAS [PORTUGALIS]

Innovatsioonilainel surfates

Otsustavalt merele avatud Portugali kesk-läänerannikul uuritakse uusi mitmekesistamisvõimalusi kalapüügi, turismi ja kultuuripärandi ning lisaks ka teaduse ja taastuvenergia vallas. Euroopa Kalandusfondi 4. telje eesmärk on aidata seda protsessi tugevdada.

▲ Nazaré kunstlike rahude ehitusblokid

16.02.2011. Tormihoiatus Portugali kohal. Mere kohal märatseb Beaufort'i skaalal 10-palline tuul ja hiidlained purunevad Cape Carvoeiro neeme ja Berlengase saarestiku rannakaljudel. Riigi kõik sadamad on suletud, välja arvatud Nazaré.

Veealune kanjon

Nazaré on üks kahest peamisest tegevuskeskusest Oeste kalanduspiirkonnas ja asub 60 kilomeetrit Lissabonist põhjapool. Seal on umbes 15 000 alalist elanikku, kuid arv võib suvel kümnekordistuda. Tegemist on vana linnaga, kus on võrratu rand ja kalasadam, mis annab peaaegu kolmandiku kohalikust tööhõivest. Kogu kohalik kultuur on siin kalapüügist läbi imbinud.

Nazaré kalapüügitraditsioon võlgneb palju oma ainulaadsele looduskeskkonnale, mille hulka kuulub veealune kanjon, mis moodustab vao mandrilavas. Tegemist on Euroopa suurima ja maailma ühe suurima veealuse kanjoniga, mis algab sadamasuudmest: see ulatub Portugali rannikust umbes 210 km läänepoole, veesügavuseni üle 4300 m. Kogu kanjoni märkimisväärsed elupaikade heterogeensust mõjutavad tugevad hoovused ja kõrge hägusus, eriti kanjoni ülemistes osades. Selle tulemuseks on suur bioloogiline mitmekesisus ja palju kalu... vähemalt viimaste aastateni, kuni see ressurss hakkas vähenema.

„Meil ei ole tarvis püüda kala rohkem, vaid paremini,“ kinnitab linnapea, Jorge Barroso, enne kui tutvustab projekti, mida ta isiklikult piirkonna seisukohast väga oluliseks peab: Euroopa Kalandusfondi 3. telg on toetanud kunstlike rahude rajamist piki Nazaré rannikut, et taastada

rikas ökosüsteem, mis suudab toetada mitmekesist mereelustikku. Tervelt 1800 betoonkuupi mõõtmatega 1,2 meetrit korda 1,2 meetrit on paigutatud 20 meetri sügavusele merepõhja 35 jalgpalliväljaku suurusele pinnale. „4. teljega suudame sellelt edasi ehitada. Idee,“ selgitab Jorge Barroso, „on luua ahvatlev piirkond kalandusturismiks: tahame, et turistid saaksid piirkonnas kala püüda ja ka käia kohalikes restoranides nautimas kohaliku värsket köögiviljaga serveeritavat kala. Kohalike inimeste seisukohast käivad maa ja meri, kalapüük ning põllumajandus käsikäes“. Ja ta lisab: „Samas vaimus üritame luua ka üksnes õngepüügiks mõeldud piirkonda. Tippspetsialistid on nõus, andsid äsja oma heakskiidu. Kõik mõistavad, et kalapüügita oleksime nagu iga teine turismisihtkoht või ei oleks võib-olla üldse turismisihtkohtki. Seega peavad olema tingimused õiged, et tõmmata ligi noori, kuna kalapüügita ei oleks Nazaré ega Peniche enam Nazaré ega Peniche...“

▲ Peniche, Portugali lainepealinn on oma maine välja teeninud

Uus laine

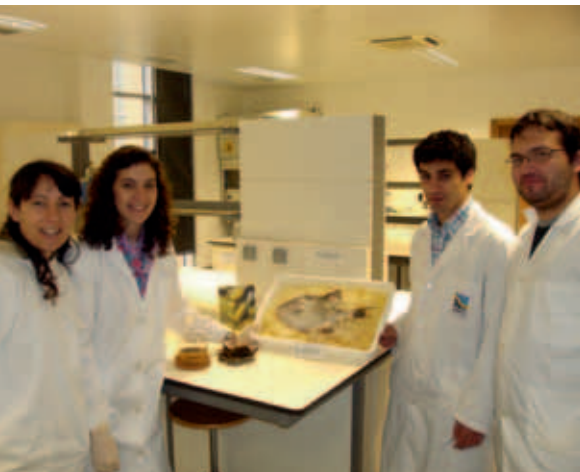
Peniche (29 000 elanikku), mis on tuntud kui O Capital da Onda (lainepealinn), on teine suur tegevuskeskus Oeste kalanduspiirkonnas. Olles minetanud esikoha, mis aastaid tema käes oli, on Peniche nüüd teine kalasadam Portugalis ja lisaks ka laevaehitus- ja kalakonservimiskeskus. Praegu on siin registreeritud 423 paati ja 1 090 kalurit (võrreldes 5 000-ga 20 aastat tagasi). Linnapeal Antonio Correial on ka oma innovaatiline projekt: „Jõudsin äsja tagasi Soomest, kus osalesin kohtumisel, mis oli pühendatud WaveRollerile, Peniche allveelaevale, nagu mulle meeldib seda kutsuda... Eli teadusuuringute ja tehnoloogia arengu 7. raamprogrammi raames oleme kaasatud projekti, et uurida revolutsioonilist menetlust energia tootmiseks merest. See on seotud terasest ja klaaskiust plaatide paigutamisega ookeanipõhja, mis toodavad seejärel elektrit lainete jõul vibreerides. Penichesse on paigaldatud prototüüp ja oleme hakanud koguma andmeid süsteemi toimimise kohta. Loodame alustada süsteemi müümist viie kuni seitsme aasta pärast. Tegemist on Peniche seisukohast oivalise projektiga, kuna plaadid toodetakse siin ja kasutatakse kõigkvõimalikke kohalikke ressursse – sukeldujaid, laevatehaseid. Samuti annab see meile veel ühe viis mere käsitlemiseks.“

Mereinovatsiooni puhul on Penichel ja kogu Oeste kalanduspiirkonnal teine suur ressurss: Turismi ja Meretehnoloogia Kõrgkool (ESTM) ning konkreetsemalt kooli mereressursside uuringute grupp (GIRM). 2007. aastal asutatud GIRMil on nüüd 70 teadurit, kes tegelevad eri projektidega, millel on potentsiaali tekitada kohaliku majanduse jaoks tõelisi võimalusi.

Kõige muljetavaldavam on kindlasti mullivõrgu projekt, mida kaasrahastab kuni 550 000 euro ulatuses Euroopa Kalandusfond ja milles osaleb kohalik kalurite ühistu. Maailmas ainulaadse projekti tuumikuuenduse aluseks on küürvaala tootumiskäitumine, kes saadab välja mulliringe, kuhu kalad lõksu jäävad. „Eesmärk on püüda sardiine ökoloogilisemalt, kõrvaldades merel kasutatud võrkude äraviskamise tava ja vältides samuti kaaspüüki,“ ütleb GIRMi koordinaator Rui Pedrosa.

▲ „Mullivõrk“, väljatöötatud ESTM instituudi poolt (ülal)

▲ GIRMi teadlased töötasid välja süsteemi, mis lubab ladustada kala kauem

Keskuses tehakse muid teadusuuringuid, et soodustada mereressurssidest lugupidamist: vetikate ja käsnade kultiveerimine võimaldab toota molekule, millel on olulisi rakendusi meditsiinis ja toitumises; külmutamise mitmesuguseid mõjusid puudutavad eksperimendid võimaldaksid ladustada kala kauem (nt kasutades jääd koos vetikate ja antioksidantidega); vee-nuskarpide puhastamise protsessi optimeerimine; mooduste uurimine, kuidas lisada väärtust hallile ogaseljale, tähelepanuta jäänud, kuid väga maitsvale kalale, mis sisaldab vähe rasva ja on rikas valgu ning oomega-3 poolest; söödavate

ja müügikõlbulike vetikate kindlakstege mine; teadusuuringud kitiini ekstraheerimise kohta koorikloomadest – kitiin on kõrge majandusliku väärtusega aine, mida kasutatakse kosmeetikas ja meditsiinis (nt põletuste ravimiseks, vastupidava ja paindliku kirurgilise niidi tootmisel), toiduainetööstuses (mahla tootmiseks) ja reovee puhastamisel. „Näiteks sisaldab krabi seljakilp umbes 25% kitiini,” selgitas Rui. „Niisiis on meil 4. telje projekt, et hinnata ujuva velvetkrabi potentsiaali, mis on koorikloom, mida tabatakse sardiinipüügil, kuid visatakse ära, sest teda ei peeta kaubanduslikult väärtuslikuks.”

Kaks linnapead, üks diagnoos

Reportaaž Oeste kalanduspiirkonnast andis meile võimaluse intervjuuerida Portugali kahe peamise kalasadamade linnapead: Antonio Correiat Peniches (elanike arv: 29 000) ja Jorge Barrosot Nazarés (elanike arv: 15 000). Mõlemad nõustasid

osalema oma linnade ja üldse Oeste piirkonna tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude SWOT-analüüsis. Kohaliku arengu läbilõige kahelt juhtivalt osalejalt on võetud kokku järgnevalt.

▲ Jorge Barroso (vasakul) and Antonio Correia (paremal).

Tugevad küljed	Nõrgad küljed	Võimalused	Ohud
Identiteet, traditsioonid	Konkurentsivõimeline kalapüük (kalurid ja laevastik vananevad; madalad müügihinnad, kõrge ostukulud...)	Säästev areng (ainuõiguslik püügipiirkond, kunstlikud rahud, Berlingase biosfäärikaitseala...)	Demograafiline surve
Meri (oivalised sadamad, Nazaré veealune kanjon, Berlingase saarestik, rannad...)	Tööstuslik saastus (mõnedes piirkondades)	Aktiivne turism (kalaturism, surfamine, sukeldumine)	Merekeskkonnale avalduv surve (nt naftaleiukohatade uurimine)
Kvaliteetne põllumajandus ja aiandus		Merendussektoritega seotud areng, nagu meri taastuenergia allikana	Varade ammendumine
		Euroopa Liidu vahendid („tingimusel, et neid kohandatakse kohalikule olukorrale vastavaks”)	

See n-ö otse eetris tehtud analüüs peegeldab suuresti Oeste FLAGis teostatut, mis viis kolmest prioriteedist lähtuvalt sõnastatud strateegiani:

1. konkurentsivõime, innovatsioon ja väärtuse lisamine kohalikele toodetele;
2. tegevussuundade ümberstruktureerimine ja kutseoskuste soodustamine;
3. sotsiaalsete ja kultuuriliste ressursside kasutamine.

Mõlemad omavalitsusüksused on pakunud välja 4. teljest rahastatavaid projekte:

- > Nazarés, mitme otstarbega keskuse (kokkusaamise, kuid ka teabe ja koolitamise pakumise paiga) ehitamine elukutselistele kaluritele;
- > Peniches, Rooma arheoloogilise objekti arendamine ja linna muuseumi näitusesaalide renoveerimine, mis on pühendatud pitsile, mis on kohalik traditsioon.

Lisateabe saamiseks vt:
<http://cms.adepe.pt>

Kalapüügi ja turismi ühendamine

GIRM on esitanud Oeste FLAGile kaks teist ettepanekut: üks puudutab projekti, mille eesmärk on parendada Berlengase saarte lähistel nuivähkide majandamist, mis on koorikloomad, mida võib müüa kilohinnaga kuni 200 eurot, ja teise eesmärk on arendada sardiinipüügil põhinev uus turismitoode. Siia hulka kuulub film sardiini olulisuse kohta kohalikule kultuurile ja mereekskursioon sardiinipüügi vaatlemiseks ning sardiinide maitsmiseks ühes Peniche restoranidest. „Lisaks asjaolule, et see ühendab kohaliku majanduse, identiteedi ja köögi, on projekti originaalsus idees vaadelda kalalaeva teiselt (turistide) laevalt, mis võimaldab meil pidada kinni õigusaktidest, mille kohaselt ei tohi kalurid laevale reisijaid peale võtta,” selgitab FLAGi koordinaator Mónica Chalabardo.

„Peame kasutama erivarustusega paati, kuna siin, nagu mujalgi, kehtivad vaba aja kalapüügiretkedele mitmesugused regulatiivsed piirangud,” teatab José Fernandes, Peniche Merereisikorraldajate Liidu esimees. José püüab kala detsembrist maini ja viib turiste merereisidele ülejäänud aasta jooksul. Turism moodustab 70% tema tulust, kusjuures vaid 30% tuleb nüüd kalapüügist. „Oma paadiga, kuhu mahub kaheksa inimest, pakun erinevaid reiseekondi: lühikesi vaba aja või peredele mõeldud kalapüügiekskursioone, külaskäiku Berlengase saarestikku, mis on siit umbes 12 miili, või isegi reisi piki rannikut.” Peniches on umbes 20 reisikorraldajat, kes ühendavad kalapüüki turismiga, ja neist 15 said 2009. aasta detsembris kokku, et „oma asju paremini korraldada ja muutuda professionaalsemaks...” Nende 4. telje projekt on alalise büroo rajamine, kuna piletikassa, mida nad hetkel kasutasid, on vaid ajutine kiosk.

▲ José Fernandes seisab ajutise piletikioski kõrval

Surfarid

Kalapüügiretked on kasumlik tegevus piki Oeste piirkonna kogu rannikut, kuid on veel üks tegevus, mis Peniche ümbruses kiiresti kasvab: surfamine. „Surfamiseks peab tuul puhuma maalt, mitte merelt,” selgitab kohaliku surfikoolide ja -laagrite liidu esimees Ricardo Leopoldo Silva. „Tänu Peniche poolsaarele on meil kaks randa, mis avanevad eri suundadesse, nii et alati on üks, kus tuul puhub maalt; kui ei ole üks, siis on teine... Surfata saab iga päev. Euroopas on see ainulaadne!”

Surfatud on Peniches 1970. aastate algusest saadik, kuid populaarsemaks hakkas see muutuma umbes kümme aastat tagasi. 2009. aastal valiti linn World Surfing Touri ainsaks Euroopa toimumispai-gaks, mis on surfimaailmas ülim aumärk. „Seni peetud kaks katset on meelitanud ligi 20 000 surfarit ja pealtvaatajat,” ütleb Ricardo, kes koos venna Antónioga juhib Peniche Surf Campi, mis on üks 20 surfikoolist linnas, kuid üks väheseid, mis on avatud aasta ringi. „Olin juba töötanud sakslaste juhitud surfikoolis,” meenutab Ricardo. „Lõpetasin kolledži 2004. aastal ja mul ei olnud tööd, niisiis veel ühe diplomi tagaajamise asemel otsustasin panna käima kooli, et õpetada mitte ainult

surfamist, vaid ka surfikultuuri.” Peniche Surf Camp, kus on 120 voodikohta, pakub nädalasi pakette, mis sisaldavad seitse ööd majutust ja viis päeva koolitust. Aastas meelitab ta ligi umbes 3 000 surfarit Euroopa eri riikidest. „Meie turg ulatub nüüd Poola ja Venemaani. 2010. aastal oli meil umbes 40 Vene külalist, mida varem ei olnud juhtunud. Ja on veel üks kliendibaasi segment, mis tõeliselt kasvab: naised, on üha rohkem naissurfareid.”

Surfamise eelis tavapärase rannaturismi ees on kindel aastaringne turg. Surf Camp annab tööd umbes kümnele inimesele täistööajaga ja 30 hooajatöötajale suvel. Vendade Leopoldo Silva hinnangul pakub surfamine Peniches tööd mitmesajale inimesele ja on meelitanud piirkonda umbes sada peret Põhja-Euroopast.

„Lõime oma partnerluse surfamise propageerimiseks, kuid ka parema õigusliku reguleerimise saavutamiseks. Surfamine on kasvanud siin liiga kiiresti. Ükskõik kes võib teha peaaegu ükskõik mida ja on palju ebaausat konkurentsi. Piisab, kui panna rannas püsti kolm lauda, ja võib ennast surfikooliks nimetada. Samuti on meil puudu infrastruktuur ja teenuste kvaliteet ei ole piisav. Kohalik võõrustamissektor jätab kõvasti soovida. Mul on 4. telje ideesid, alustades keelekursustest ja hotelliteenustest. Siin põhineb turism merel ja inimesed ei taipa ikka veel, et surfamisest on saanud turistide ligiõmbe objekt number üks. Kui veab nii palju, et on selline paik, tuleb selle eest hoolitseda.”

Kaevates sügavale

„Arendus on väga pikk protsess, kuid sisaldab palju meeldivaid üllatusi,” väidab Peniche omavalitsusüksuse arheoloog Rui Venancio. „14 aastat tagasi, kui tegime kaevetöid tenniseväljakute ehitamiseks, avastasime 1. sajandist eKr pärit Rooma amforatehase. Seega hülgasime tenniseväljakud, kuid olime veidi frustreeritud, kuna meil ei olnud vahendeid arheoloogilise objekti arendamiseks. Võimalus siiski jäi ja nüüd, 14 aastat hiljem, ning tänu 4. telje toele on meil lõpuks võimalik oma püüdlused saavutada.” Esmaspäeval tutvustab Rui Venancio projekti kalanduse kohalikule tegevusrühmale. ■

▲ Peniche Surfi laagri põhimeeskond António ja Ricardo Leopoldo Silva ja José Carlos Pedro

OESTE (Portugal)

Pindala:
333 km²

Elanike arv:
65 000 elanikku (2007)

Asustustihedus:
195 elanikku/km²

4. telje eelarve	EUR			
	EL	Riiklik	Erasektori	Kokku
Kokku	2 344 696	560 558	–	2 905 254

KONTAKT
GAC West
c/o Mónica Marto Chalabardo
Av. Porto de Pesca, Lote C-11
P-2520-208 Peniche
+351 262 787 959
gac.oeste@adepe.pt
cms.adepe.pt

Intervjuu

Katia Frangoudes:

„Naised on võimelised kalanduse juhtimisse palju panustama, kui neil lubatakse oma õigustatud kohale asuda.”

Katia Frangoudes, kes on pärit Küprosel, on Kalandus- ja Vesiviljelussektori Naisteorganisatsioonide Euroopa Võrgustiku AKTEA asutajaliige. Ta töötab UMR AMUREs, teadusuuringute keskuses, mis ühendab Bresti Ülikooli ja IFREMERi (Prantsuse Mereuurimisinstituudi) teadureid, ja tema eriala on naiste roll kalanduses ja vesiviljeluses.

FARNETi ajakiri: olete teinud palju tööd soo küsimuse ja naiste rolliga kalandussektoris. Miks on vaja selle küsimusega tegeleda?

Ühise kalanduspoliitika reformi käsitlev 2002. aasta roheline raamat oli päästiksündmus, mis ajendas mind uurima naiste küsimust kalanduses. Bretagne'i kalurite naiste liit Femmes entre Terre et Mer (ee naised maa ja mere vahel) palus mu abi rohelisele raamatule tagasiside koostamisel. Eri kohtumised, kus selle tagasiside ettevalmistamisel käisin, võimaldasid mul paremini mõista naiste kalandus- ja karploomade püügi organisatsioonide nõudmisi ning meetmeid kohalikul ja riiklikul tasandil. Tundsin, et on absoluutselt vajalik toetada neid naisteorganisatsioone jõupingutustes saavutada oma rolli tunnistamine kalandusettevõtetes. Oluline on rõhutada, et kuni selle ajani ei olnud teostatud teadusuuringuid naiste rolli kohta ELi kalanduses.

Olete Kalandus- ja Vesiviljelussektori Naisteorganisatsioonide Euroopa Võrgustiku üks AKTEA asutajaliikmeid. Miks te sellise võrgustiku rajasite?

1990. aastatel ja 2000. aasta alguses rakendas kalanduse peadirektoraat (nüüd tuntud merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadina) mitu meetet, mis puudutasid naisi kalanduses: riikide kohtumised, uuringud, konverentsid jne. Algatused järgisid ühenduse meeste ja naiste võrdsuslikkuse põhimõtet, mida peaks ja peab alati arvesse võtma kõikides Euroopa poliitikaalaldkondades, sealhulgas kalanduses. Nende asjaolude tõttu esitasime projekti naiste rolli kohta kalanduses ja vesiviljeluses, mida rahastatakse teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse viienda raamprogrammi raames. Projekti FEMMES (naiste roll Euroopa kalanduses ja vesiviljeluses 2002–2005) – põhieesmärgid olid soodustada naiste rolli nähtavust kalandusettevõtetes ja mujal ning lisaks toetada naisteorganisatsioone.

Katia Frangoudes

*Kalandus- ja Vesiviljelussektori
Naisteorganisatsioonide Euroopa Võrgustiku
AKTEA asutajaliige*

Kolm aastat jagasid naised kümnest Euroopa riigist oma kogemusi teaduritega, kes olid projekti eestvedajad (Bresti Ülikoolist, Madeira Ülikoolist, Kanaari Saarte Ülikoolist ja hiljem Tromsø Ülikoolist). Kolmel riikidevahelisel kohtumisel ja mitmel riiklikul kohtumisel käsitleti küsimusi, mis puudutasid koolitusvajadusi, meresõiduohutust, kaluritele mõeldud sotsiaalsüsteeme, naiste osalemist kalanduse juhtimises ja mitmekesistamisalgal. Seda tööd

Kohtumistel said naised rääkida oma panusest perede kalandusettevõtetesse ja lõpuks ära tunda, et töö, mida nad teevad kodus, on tegelikult töö ja mitte koduse tegevuse laiendus. Seda tööd

tuleks tunnistada, et võimaldada abikaasadele ligipääs sotsiaaltoetustele, nagu vanaduspension, tervishoiuteenused jne. Selline tunnistamine oleks saavutatav direktiiviga 86/613/EMÜ „füüsilisest isikust ettevõtjana, kaasa arvatud põllumajanduses füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate naiste kaitse kohta seoses raseduse ning sünnitusega.” Selle 1986. aasta direktiivi rakendamise taotlemisega määrati kalandusettevõtetes töötavatele Prantsuse naistele nn kaastööd tegeva abikaasa olek, mis võimaldas neile ligipääsu oma pensionile. Tänu uuringuprojekti FEMMES raames tehtud tööle on kalurite naised ka teistes riikides taotlenud Euroopa direktiivi rakendamist oma siseriiklikes õigusaktides. Naiste kogemuste vahetamise teine hea tulemus on arvukate naisteorganisatsioonide loomine (Portugalas, Kreekas, Itaalias ja Ühendkuningriigis).

Projekti lõpus 2005. aastal kohtus hulk naisteorganisatsioone Tenerifel, et arutada algatuse järgmisi samme. Nad otsustasid jätkata juba käimasolevat tööd Euroopa võrgustiku loomiseks. Oluline oli jätkata projekti FEMMES raames ette võetud tööd, et kalandusvaldkonnas töötavatel naistel oleks jätkuvalt hääli Euroopa institutsioonides, ja seega rajati 2005. aasta mais Anconas Itaalias AKTEA võrgustik. Nüüd tahetakse võrgustikuga edendada volinik Maria Damanaki ideed luua laiem Euroopa võrgustik.

 FARNETi ajakirja selle numbri teema on kalanduse, kuid ka laiemalt kalandusega tegelevate kogukondade kohaliku majanduse mitmekesistamine. Kas naistel on selles protsessis etendada eriline roll?

Vaadelgem naiste tehtavat nähtavat ja nähtamatut tööd. On naisi, kes töötavad kalapaatide pardal, üldjuhul väikekalanduses, või kes tegelevad karploomade või merevetikate kogumise või karploomade püügiga. Selliste naiste protsent, kes osalevad vahetult kalanduse ja vesiviljeluse tootmise poolel, on aga madal. Kalapüügi või -kasvatuse või muus kogumistegevuses osalevate naiste kaastööd tunnustatakse. Kalurite / karploomade püüdjate abikaasade või elukaaslaste kodune panus kalandustevõttesse on aga ikka veel nähtamatu, kuna arvukad liikmesriigid ei ole integreerinud 1986. aasta direktiivi riiklikku õigusse. Tegelikult aga vastutavad abikaasad suure osa haldustöö ja lisaks ka kodutööde ning laste eest hoolitsemise eest.

Mõned abikaasad teevad ärijuhtimisest enam; nad arendavad tegevusi, mille eesmärk on lisada väärtust kalandus- või vesiviljelussaadustele, nagu otsemüük, kalatöötlemine, toiduettevõtted ja isegi voodikohta ning hommikusööki pakkuvad asutused või muu turismiga seotud püügitegevus. Need tegevussuunad mitte ainult ei tõsta perede tulu, vaid toovad kasu laiemale kogukonnale töökohtade loome kaudu. Lisaks aitavad nad hoida kalamajandust. Näiteks kui kalur avab kalatööstuse, on kogu kalatööstuses kasutatav kalasaak pärit pere paadist ja ainus loodav töökoht on abikaasa oma. Kalatööstuse arendamise algatuste tulemusena ei ole see enam nii. AKTEA võrgustiku naiste vahel jagatud kogemused on meile näidanud, et naised, kes uurivad neid mitmekesistamise tegevussuundi, eelistavad alustada väikse mahuga, kuid nii pea, kui nad uut tegevust valdavad, nad üldjuhul laienevad. Need esialgsed kogemused annavad neile võimaluse tutvuda tööga, luua kliendibaas, teha kindlaks turu nõudlus ja eelkõige leida rahastamisvõimalusi. Üleminek väikeettevõttest keskmise suurusega ettevõttesse nõuab suuremat kala pakkumist ja rohkem tööjõudu. See kehtib ka toiduettevõtete puhul, mis tihti kätkevad enam kui lihtsalt restorani avamine. Projekti suuruse kasvades näeme töökohtade arvu kasvu ja pakkumise kasvu ühelt paadilt mitmele. Lisaks töökohtade loomele ja tulu suurenemisele tugendab seda liiki mitmekesistamine ka kohalikku majandust, kuna kohaliku kalasaagi väärtus kasvab.

Lisaks mitmekesistamise tegevussuundadele, mille eesmärk on lisada väärtust kalandus- või vesiviljelussaadustele, on naistel ka muid ideid, nagu merega seotud toodete tootmine. Veerkivid, merikarbid, ajupuit ja kalanahk on kõik kasutatavad dekoratiiv-esemete valmistamisel või rõivastel ning naised taipavad seda, isegi kui mõnikord on raske leida vahendeid seda liiki tegevuse arendamiseks.

Tahame samuti esile tõsta andmete puudumist projektide kohta, mille eestvedajad on naised ja mis on saanud struktuurifonde. Just seepärast palub AKTEA võrgustik Euroopa Komisjonil vahe- ja järelhindamiste ajal esitada andmeid liikmesriikides rahastatavate projektide kohta, mis toetavad naiste algatusi, iseäranis Euroopa Kalandusfondi 4. telje raames, mis keskendub kalanduspiirkondade jätkusuutlikule arengule.

 Milliseid muutusi on ühise kalanduspoliitika raames vaja, et soodustada ja suurendada naiste potentsiaali?

Pärast üheksa aastat Euroopa tasandil tehtud projekte ja tööd kalanduses töötavate naiste nimel pean kahetsusväärseks vaid seda, et ühise kalanduspoliitika reformi käsitlevas rohelises raamatus ei ole ühtki viidet naistele. Sõna „naine“ ei esine tekstis kordagi, nagu oli ka eelmise reformi puhul. Sellest on väga kahju. Kui 2002. aastal oli see keeruline, siis nüüd, üheksa aastat pärast teavituskampaaniaid AKTEA juhtimisel ja programmi FEMMES, tekitab pettumust, kui näeme, et dokumendi koostajatel on uuesti naised n-ö ununenud. Seekord on alusetu mis tahes argument selle kohta, kuidas roheline raamat käsitleb ressursside majandamist ja seda, kuidas naised selles valdkonnas puuduvad, kuna AKTEA loomisest saadik on arvukad naisteorganisatsioonid saanud piirkondlike kalanduse nõuandekomisjonide liikmeteks ja osalevad aktiivselt aruteludel ressursside majandamise üle. Naised nendes organisatsioonides tagavad, et haldusmeetmete sotsiaalseid tagajärgi kalurite perede ja kalandusega tegelevate kogukondade jaoks võetakse arvesse.

See öeldud, arvan, et naised on võimelised kalanduse juhtimisse palju panustama, kui neil lubatakse oma õigustatud kohale asuda. See aga näib hetkel võimatu, kuna kalurite organisatsioonid ei taha naistele teed anda. Naiste ja meeste osalemise erinevus aruteludel on, et naised esindavad tegelikku olukorda, samal ajal kui mehed on ametiühingute esindajad, kellel on kohapeal töötavate inimestega vähe kontakti. Kui naistel võimaldataks seda tööd teha, tagaks see parema esindatuse ja paremad teadmised selle kohta, mis tegelikult kohapeal toimub. Lisaks on naised näidanud, et nad on täpselt sama võimelised ressurssi majandama kui mehed. Naistele on vaid tarvis anda vahendid aruteludel osalemiseks. Naistest merikarpide kogujate (*mariscadoras*) näide Galiitsias näitab naiste võimet varusid majandada. Need naiskalurid Galiitsias kehtestasid edukalt karploomade varude majandamise kava, mis hoidis ära ülekasutamise. ■

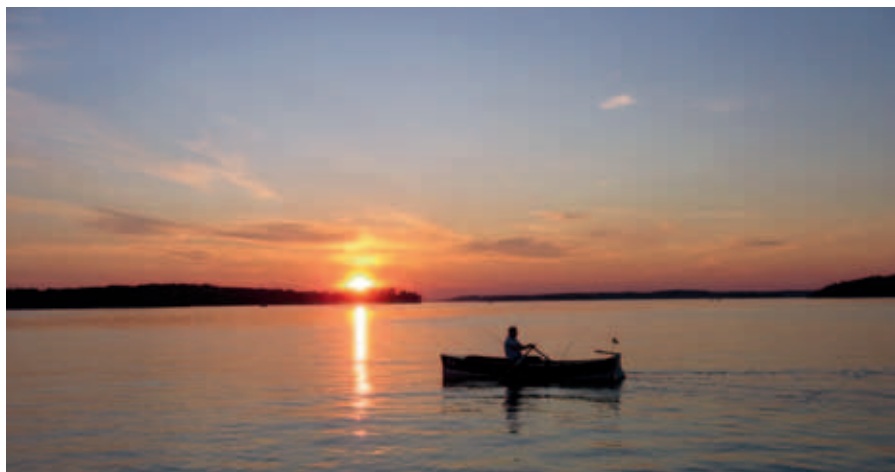
**Intervjuu toimus (prantsuse keeles)
2011. aasta veebruaris**

Reportaaz

TOOTMISAHELAST ALLAPOOLE SUUNATUD PROJEKTID AITAVAD LUUA SOODSAT KESKKONDA MITMEKESISTAMISEKS STOCKHOLMI SAARESTIKUS [ROOTSI]

Tagasi saartele

Rootsi pealinna lähedal kasutatakse Euroopa Kalandusfondi 4. telge Stockholmi saarestiku püügipiirkondade taastamiseks ja kala tarbimise soodustamiseks, et mitmekesistada püügiviise, suurendada kohalike elanike tulu ning isegi meelitada saartele uusi aastaringseid elanikke.

▲ Paadisõit Stockholmi saarestikus

Thomas Hjelm osutab teisele kaldale: „Kas näete seda lüüsi seal? See on suurepärane koht forelli püüdmiseks, sest just siin saavad soolane ning magevesi kokku, ja forellidele meeldib see väga.” Forell? See on vist unenägu, sest oleme siin ju mitte mingi sügaval maakohas peituva jõe kallastel, vaid otse Stockholmi südames! Hiljem räägib mulle kalanduse kohaliku tegevusrühma (FLAG) koordinaator teistest headest kalapüügikohtadest, mis on kõik võrdselt ebatöenäolistes paikades Rootsi pealinnas. Skandinaavia Veneetsia on saarte ja veeteede rägastik tohutu Mälareni järve ning Läänemere liitumiskohas ja sissepääs ühte maailma kõige muljetavaldavamate saarestikest.

Ehkki uuringud näitavad, et Stockholmi läänis tegeleb harrastuskalapüügiga 500 000–600 000 inimest (neist 70 000 vähemalt kord nädalas), on kalasaagid langenud ja kutseline kalapüük väheneb, nii et 2010. aastal oli ainult 48 registreeritud elukutselist, võrreldes enam kui kaks korda nii suure arvuga alla 20 aasta tagasi. „Ehkki lääni territooriumil on 850 järve, umbes 50 jõge ja peaaegu 10 000 km² mereala, toodetakse seal ainult 630 tonni kala aastas, vaevalt 2% Rootsi kalasaagist,” väljendab kahetsust Henrik C Andersson, Stockholmi läänivalitsuse kalandusnõunik. „Sellest ei piisa – peaksime sihtima 10% või isegi 15%. Selle saavutamiseks on aga vaja tootmisahelast alla- ja ülespoole

suunatud meetmeid: meil on tarvis taasluua soodsad tingimused kalavarude taastamiseks ja propageerida kohalikku kala rootslaste toitumisharjumustes. Stockholm kujutab potentsiaalselt tohutut tarbijaturgu, kuid kohalikus ja piirkondlikus kalapüügis ei kasutata seda ära: näiteks siit mitte kaugel püütav koha saadetakse otse Prantsusmaale või Saksamaale, Stockholmi läbimatagi.”

▲ Tobias Fränstam näitab uhkusega oma muljetavaldavat haugisaaki

Rahud

Oma 24 000 saarest ja laiust koosnev Stockholmi saarestik laiub peaaegu 120 kilomeetrit piki Rootsi idarannikut ja umbes 60 kilomeetrit Läänemerre, Ahvenamaa saarteni välja. Nagu Soome rannik teisel pool, on saarestik isostaasia, maa kerkimise tulemus, mis jätkub ikka veel kiirusega umbes viis millimeetrit aastas (vt FARNETi ajakirja nr 2). Rootsi termin saarestiku kohta on „skärdgård”, mille otsene tähendus on ‘rahude aeda’, mis on iseäranis kohane nimi. Rootsi pealinna lähedus ning maastiku ilu ja mitmekesisus liivaranadest palja kivini ning sügavast metsast sooldunud märgaladeni teevad saarestikust „Stockholmi aia” ja linnaelanike seas

populaarse vaba aja veetmise ning puhkepaiga. Siin on üle 50 000 lisaalaseme ja väikse puitelamu, ehkki saarte alaline elanikkond küündib vaevalt 13 000-ni.

Stockholmi saarestik on mõistagi väga populaarne õngitsejate seas, kuid mitme – ökoloogilise (linnastumine kudemispaikade arvelt, eutrofeerumine, hülge- ja kormoranipopulatsiooni plahvatuslik kasv) ja majandusliku (ülepüük, maahinnad) – teguri koosmõju on takistanud nii kutse- kui ka harrastuskalapüüki. „Kutseliste kalurite arv on langenud umbes sajalt 1990. aastal 32-ni tänapäeval ja õngepüügi puhul on kalu palju raskem leida,” selgitab Thomas Hjelm. „Tuleb tunnistada, et kalavarude majandamine on saarestikus eriti keeruline mage- ja soolase vee segu ning sellest

Kui mitmekesistamine tähendab väärtuse lisamist

Kuna Stockholm ei ole kaugel, taipas kutseline kalur Anders Jansson, et on võimalus teha enam vähemaga.

Anders Jansson, kes esindab Kutselist Kalurite Ühingut FLAGis, elab ja töötab väikesel Björkö saarel Stockholmi saarestikus. Tema kalasaak jaguneb forelli (30%), ahvena (25%), siia (25%) ja väiksemas koguses haugi, angerja ning heeringa vahel. „Saladus on teha vähemaga enam. Varem püüdsime isaga palju kala, peamiselt heeringat, mida müüsimise madalate hindadega. Nüüd teen täpselt vastupidi.”

Anders on lõpetanud müügi hulgikaupmeestele Stockholmis ja pöördunud restoranide, kalakaupmeeste ning kailt otsemüügi poole. Tal on nüüd olnud üheksa aastat igal nädalavahetusel müügilett Skansenis, kus ta müüb peaaegu poole oma kalast. „Müün Skansenis novembrist mai keskpaigani, välja arvatud jaanuar ja veebruar. Need kuud sobivad täielikult minu püügitegevusega ülejäänud aasta jooksul. Muidugi oleneb sellest, milline on ilm, kuid tavalisel nädalavahetusel serveerime umbes 250 portsjonit ehk umbes 50 kilo töödeldud kala: heeringafileed, õrnsoola vikerforelli ja veidi suitsukala.”

▲ Anders Jansson paneb oma põlle ette Skanseni „Kalurite päevaks”

Püügipäevad

Skansenis asub maailma vanim vabaõhumuuseum. See asutati 1891. aastal ja asub Djurgårdeni saarel Stockholmis. Päevas käib keskmiselt 25 000 külastajat. Eesmärk on teha Rootsist piltlik kokkuvõte – kalapüük on osa sellest.

„2010. aasta aprillis võtsid minuga ühendust muuseumi töötajad, sest nad tahtsid septembris kalapäevi korraldada. Haarasin võimalusest, sest see oli kooskõlas FLAGi strateegiaga, milleks on kala propageerimine Stockholmis.”

4. telg panustas 9000 eurot transpordi, seadmete ja reklaamimaterjali kulu katteks. Üritusel osales 25 kutselist kalurit. „Oleks palju parem, kui saarestikus oleks rohkem kutselisi kalureid, sest saaksime vahetada kalu ja suurendada oma mahtu: pöörates veidi tähelepanu turundusele, võiksime Stockholmis palju kala müüa. Muidugi teeme seda uuesti ja käime messidel ning turgudel, kuid sellest saab teine projekt.”

tingitud bioloogiliste tasakaalustamatuste tõttu, eriti kuna Läänemeri ei ole stabiilne hapnikuvarustuse ega soolsuse poolest,” lisab Henrik C. Andersson. „Lisaks on pool saarestikku ümbritsevatest vetest eraomandis. 1985. aastast saadik on olnud õngepüük piiranguteta lubatud peaaegu kõikjal, kuid eraomandi puhul on see vaba juurdepääs konfliktide allikas ja lahendusi leida on keeruline: omanikke on 20 000–30 000!”

Ümarlaud

Lisaks vajadusele taastada saarestikus kalapüügi elujõud viis just see konkureeriv kasutus FLAGi loomiseni 2009. aastal (vt täpsustus). Henrik C. Andersson ütleb: „Tegelikult algas protsess 2001. aastal konverentsil, kus käsitleti kalapüüki saarestikus. Osalesid püügi- ja maaomanike liidud. Läänivalitsuse kalandusnõunikuna küsisin neilt: „Mis on teie arvates kõige olulisem probleem? Õelge mulle ja me teeme läänivalitsuses kõik võimaliku selle lahendamiseks!” Nad ütlesid mulle, et nende põhimure oli haugi paljunemine. Sellest hetkest alates käivitus oluline kollektiivne tegevus. 2006. aastal viis see 25 vööndis haugipüügi keeluni 1. aprillist 15. juunini, mida maaomanikud ja kutselised kalurid täpselt tahtsidki. See lõi usaldust täis õhustiku, mis muutis hiljem FLAGi asutamise palju lihtsamaks.”

„FLAG ei tähenda ainult raha, eelkõige kujutab see võimalust dialoogi pidamiseks,” rõhutab Thomas Hjelm. „Tegemist on kalapüügi kõikide sidusrühmade – elukutseliste ja asjaarmastajate, reisiuhtide, maaomanike, keskkonnaorganisatsioonide ja kohalike omavalitsuste – seisukohast suurepärase võimalusega istuda ühe laua ja üksteisega rääkida.”

▲ Traditsiooniline „risvasar” tehnika: jää alla pannakse oksad, et luua rahude efekt kohale ja ahvenale

▲ Märgalade ühendamine Läänemerega aitab taastada looduslikke kudealasid

Ja millest nad igakuistel FLAGi koosolekutel räägivad? „Tahame kõik sama: kalade naasmist saarestikku,” on Gunnar Berglundi, kalandus- ja vesiviljeluskonsultandi vastus. „Läheksin kaugemalegi: just see on suur küsimus, mis meid kokku toob, sest ülejäänul puhul oleme väga erinevad,” ütleb Linda Svensson, bioloog Sportfiskarna piirkondlikust üksusest, mida ta FLAGis esindab. Linda ja Gunnar teevad tihti koostööd ja 2010. aastast saadik on nad töötanud mitme 4. telje projektiga.

Keskkonnajuhtimine

Gunnar on kormoranide kõige hullem õudusunenägu: ta on väsimatu nende lindude jälitamisel, mida mõned peavad hüljestega koos saarestiku vähenevate kalavarude ja paljunemispaikade halvenemise üheks suuremaks põhjuseks. Kormoran, kaitsealune liik, mille populatsioon on viimasel kümnendil plahvatuslikult kasvanud, võib süüa 400–700 g kala päevas. „Tema lemmiktoidud on tõenäoliselt ahven ja koha. Nende kahe liigi kadumisel on toiduahela ja planktoni seisukohast hirmsad tagajärjed,” ütleb Gunnar.

Seetõttu tühistas Stockholmi lään keelu ja üks FLAGi rahastatavatest projektidest puudutab kormoranipopulatsioonide majandamist steriliseerimise abil. Kasutatav meetod seisneb munade katmises keskkonnale mittemürgise õliga. Igas pesas tuleb jätta üks muna puutumata. Õliga kaetud munad muutuvad viljatuks ning paljunemist ohjeldatakse. Meetodi eelis on, et täiskasvanu jääb algsele pesitsuskohale, ja see vähendab ohtu, et ta liigub edasi muudesse paikadesse, kus saaks muneda uued munad. Gunnar on väidetavalt töödelnud üle 30 000 muna, päästes sellega sadu tonne kala.

Sportfiskarna Stockholmi harul käib kolm 4. projekti, mis koosnevad looduslike kudemispaikade taastamisest ja rände soodustamisest liigi kudemispaikadesse (taasühendades märgalad või lammid merega, taastades kivid ja kruusa vooluveekogude põhjas, paigaldades kalapääsusi ja forellitreppesid jne). „Näiteks oli jäänud meriforellile ainult seitse paljunemispaika, nüüd on neid umbes 50,“ ütleb Tobias Fränstam, kes on samuti bioloog Sportfiskarnas, ja lisab: „Ainuüksi Stockholmi piirkonnas on vaja taastada umbes sada märgala. Hea uudis on aga, et see ei ole kulukas: alad, mis me seni 4. telje toel taastanud oleme, maksid näiteks umbes 5 000 eurot hektari kohta.“

▲ Juba korraldatakse kalandusretkesid puuetega inimestele

FLAGi sünd

Stockholmi saarestiku FLAGi loomiseni viinud protsess algas 1990. aastate alguses.

1993–1996: rakendatakse „Kalandusturismi projekt Stockholmi saarestikus“. Projekti eelarve oli 120 000 eurot, mille andsid Vattenfall AB (energiaettevõtja), Värmdö ja Haninge omavalitsused ning muud organisatsioonid. Projekti eesmärgid olid:

- > soodustada saarestiku majandustegevust ja tööhõivevõimalusi hooajaliselt, koolitades kutselisi kalapüügijuhte, arendades kutselise kalapüügi võimalusi, vahetades kogemusi Ahvenamaa saarte ja Turu piirkonnaga Soomes ning kahekordistades iga-aastast noorforelli varu tootmist; ning
- > uurida küsimusi ja konflikte, mis on seotud kalavarude ja kalandusturismiga saarestikus.

Projekt, esimene omasuguste seas, oli väga oluline kalandusturismi edasise arengu seisukohast saarestikus. See aitas soodustada ka meriforelli varude kaitset ja algatada arutelu kalanduse sidusrühmade vahel.

2000: Stockholm läänivalitsus, Stockholm Sports Management ja Stockholmi teabeteenistus (SIS) esitavad „Strateegia kalandusturismi arendamiseks Stockholmi piirkonnas“. Dokumentis tõsteti esile piirkonna oluline potentsiaal, kuid seda ei kiidetud ametlikult heaks.

2002–2003: peetakse arutelu kalapüügiks suletud piirkondade kehtestamise üle Stockholmi saarestikus.

Talv 2003: Stockholmi saarestiku kalandust käsitleval konverentsil ühinevad kalandusala kutseliidud Stockholmi läänivalitsusega, et kehtestada saarestikus kalapüügiks suletud piirkonnad.

2006–2010: 25 suletud kalanduspiirkonda on määratletud Stockholmi saarestikus kalapüügiks suletud piirkondade kehtestamise arutelu rühma palvel. Rühmas käsitleti ka kalade paljunemise, kalade kaitse ja majandamisega seotud probleeme ning vajadust täiendavate suletud püügipiirkondade järele ning

lisaks rõhutati kalanduse kohaliku tegevusrühma (FLAG) asutamise olulisust Stockholmi saarestikus.

August 2008: viis kalapüügi- ja kaitseorganisatsiooni Stockholmi läänis allkirjastavad koostöölepingu, et asutada FLAG kalanduse jätkusuutliku arengu soodustamiseks Stockholmi saarestikus.

November 2008: esitatakse rahalise toe taotlus Stockholmi kalandusametile ja sõlmitakse koostööleping Stockholmi Saarestiku Sihtasutuse, Rootsi Õngepüügi ja Kalade Kaitse Liidu Stockholmi filiaali, Stockholmi Lääni Kalurite Liidu, Stockholmi linna, Rootsi Kalapüügijuhtide Organisatsiooni ja Ida-Svealandi Püügipiirkondade Omanike Liidu vahel. Strateegia koostamiseks tegi kuus partnerorganisatsiooni koostööd ka teiste pooltega, nagu Stockholm läänivalitsus, Stockholm lääninõukogu, rannikul asuvad omavalitsused, rannavalve ja teised.

Võrdsed püügivõimalused

Pidades silmas kogu varasemat või praegust keskkonnategevust, siis kas ei ole ohtu, et kalavarude parandamine jääb varju FLAGide strateegia teise prioriteedi, nimelt kalapüügi kasumlikkuse parandamise? „Ei,” ütleb Tobias Fränstam, „sest kui me ei taasta elupaika, ei ole kala, ja kalata muutub mitmekesistamine võimatuks. Ja see on alles algus: meil on tulekul veel projekte...”

Nimelt ei ole ideedest puudust ja igal FLAGis esindatud rühmal on oma ettepanekud: Gunnar Berglund sooviks arendada võrdsed kalapüügivõimalusi ehk püügiretki puuetega inimestele – tegevussuunda, millesse ta juba mõnda aega kaasatud on olnud. Linda Svensson ja tema Sportfiskarna kolleegide arvates tuleks korraldada kalapüügiretki emadele ning lastele: „Õngepüük on ikka veel valdavalt meeste vabaajategevus, kuid ka emade ja laste seisukohast oleks looduskeskkonnas koos ajaveetmine väga rahuldust pakkuv.”

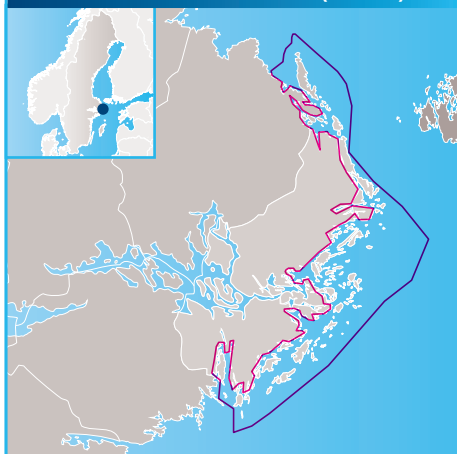
Anders Jansson, kes esindab FLAGis kutseelisi kalureid, sooviks näha keskkonnateemaliste hariduslike kursuste pidamist oma koduküla koolis ja palju laiemas ulatuses kooliekskursioone Stockholmi saarestikku: „Kalapüügiga tutvumine ja taipamine, kuivõrd oluline see on, nõuab kõigepealt keskkonna tundmist ning austamist. Peale tuntuse tõstmise annaks taoline projekt saarestiku koolidele eelise, mis võiks meelitada ligi peresid, luues samal ajal kaluritele uue tegevussuuna.” ■

Märts–mai 2009: FLAGi juhid asutavad mittetulundusühingu: „Fiskefrämjandet Stockholms skärgård” (kala propageerimine Stockholmi saarestikus).

Detsember 2009: FLAG „Fiskefrämjandet Stockholms skärgård” kinnitatakse ametlikult kalandusametis.

Jaanuar 2010: FLAG alustab tegevust.

STOCKHOLMS SKÄRGÅRD (Rootsi)

Piirkond:

658 km²
(5 095 km², kui arvata sisse siseveekogud)

Elanike arv:

13 000 elanikku

Asustustihedus:

20 elanikku/km²

4. telje eelarve

EUR

	EL	Riiklik	Erasektori	Kokku
Kokku	620 000	620 000	–	1 240 000

KONTAKT

Thomas Hjelm, koordinaator

Fiskefrämjandet Stockholms Skärgård
c/o Stockholms idrottsförvaltning, Fiske
PO Box 8313
SE-104 20 Stockholm
+46 708 73 6530
fiskeframjandet@gmail.com
www.fiskeframjandet.se/

Uudised

PRANTSUSMAA

„Pescatourisme 83”

Kogumaksumus: 277 590 eurot

ELi osalus (Euroopa Kalandusfondi 4. telg): 86 140 eurot

„Pescatourisme 83” on katseprojekt Vari rannikul, kus katsetatakse kalaturismi tegevust seostatuna asjaomaste õiguslike, eelarveid puudutavate ja finantsmõjudega. Projektiga viiakse Itaalias saadud kalaturismi kogemused kohandatult Provence-Alpes-Côte d’Azuri piirkonna konkreetsetesse oludesse. 2009. aastal kiitis Prantsusmaa riiklik merendusamet esimest korda heaks katseprojektid kalapaatidel Varis. Seda laiendati 2010. aastal üheliikmelise laevarega paatidele. Projektiga mitte ainult ei loodud konkreetne turismipakett, mis on kooskõlas projekti piirkonnas harrastatava kalapüügi liigiga, vaid sellesse on kaasatud osalejad, keda on vaja õigusliku arengu ergutamiseks, mida on vaja sellise tegevuse soodustamiseks Prantsusmaa rannikul. Lisaks on projekti „Pescatourisme 83” metoodika innustanud juba sarnast projekti Arcachoni valgalal.

Rémi Bellia, projektikoordinaator, Marco Polo Echanger Autrement.
contact@marcopolo.asso.fr – www.marcopolo.asso.fr/

HISPAANIA

Puusepatöö rannikul

Kogumaksumus: 19 625 eurot – **ELi osalus (Leader+):** 6 633 eurot

„Kalanduspiirkonnad võivad pakkuda mitmekesiseid ettevõtlusvõimalusi oma elanikele, kes omakorda võivad pakkuda kasulikke teenuseid kogukonna teistele liikmetele. Hea näide on kohaliku puusepatöö ettevõtte areng, mille algne asukoht oli Conili kalasadamalinnas. Ettevõtte, mis annab nüüd tööd kahele inimesele, on laiendanud tegevust puust paatide hooldamisest ja remondist nii puust kui klaaskiust paatide ning lisaks ka muude veekindlate anumate nagu ujumisbasseinide remondi ja ehitamiseni. Leader+ abiga on see mikroettevõtte jätkuvalt konkurentsivõimeline, kolides uutesse ruumidesse ja investeerides uutesse seadmetesse ning tehnoloogiasse, säilitades samas käsitsi ehitamise tehnikaid. Selle tulemusena saab piirkond kasu kohaliku ettevõtte erialastest teenusest, mis teenindab nii kalapüügiga tegelevat kogukonda kui ka laiemat avalikkust.”

Antonio Muñoz Ruiz, ettevõtja.

antonio@elcarpinteroderibera.net – www.elcarpinteroderibera.net

SOOME

Turismikoolitus kohalikele kaluritele

Kogumaksumus: 78 000 eurot

ELi osalus (Euroopa Kalandusfondi 4. telg): 70 200 eurot

„Kalurite arvu 50% languse tagajärjel Sodankyläs viimasel 5 aastal, on osa allesjäänud kaluritest pöördunud Põhja- ja Ida-Lapimaa FLAGi poole, et selgitada välja, mida oleks võimalik teha täiendavate tuluallikate leidmiseks. Turism näis ilmse

võimalusena ning pärast arutelusid Sodankylä turismisekretäri ja kohalike kalurite uuringut koostati koolituspakett, et varustada kutsekalurid kvalifikatsioonide, ohutussertifikaatide ja oskustega, mida neil oli tarvis edukate turismipakettide arendamiseks ning pakumiseks. Pärast seitsme ohutuskursuse läbimist said kõik osalevad kalurid sertifikaadi kalaturismiga tegelemiseks ning loa juhtida laeva turistide pardal viibides. Õppereisid edukatesse ja vähem edukatesse turismiettevõtetesse moodustasid samuti osa koolitusest. Ülejäänud kümnel päeval keskenduti koolitusel tootearendusele, hinnakujundusele ja klienditeenindusele. Seda täiendasid personaalsed õppepäevad ja individuaalne juhendamine.”

Marjo Helenius, turismiarendusnõunik, Sodankylä omavalitsus.
marjo.helenius@sodankyla.fi – www.sodankyla.fi

ITAALIA

„Porti Aperti”: nüüdisaja kunsti ja kalanduse festival

Kogumaksumus: 25 000 eurot – **ELi osalus:** –

„Porti Aperti” arendati välja Ancona omavalitsusüksuses ja see rajaneb kalandussektori ning nüüdisaja kunstnike koostööl, mille eesmärk on suurendada sadamapiirkonna ligiõmbavust. See on viinud festivali tekkeni, kus kunst seguneb kalurite argitegevusega. Sündmuse kõrghetk on näitus 21 linnakunstniku loomingust tervest maailmast, kes kaunistavad 11 kalapaadi kered ja teisi sadamahooneid, keskendudes mere teemale.”

Laura Gagliardini, Marche maakond.

laura.gagliardini@regione.marche.it

www.portiaperto.regione.marche.it/?p=373

▲ Korraga! Barycz River Valley kalanduspiirkonna kalurid sikutavad tiigist karpkala

KUIDAS POOLA KASUTAB OMA 4. TELJE VAHENDeid

Poola kalanduspiirkondade uued väljavaated

Poolal on suurim kalanduspiirkondade jätkusuutliku arengu programm ELis.

Tänu Euroopa Kalandusfondist eraldatud 235 miljonile eurole, moodustab see üle 40% Euroopa Kalandusfondi 4. telje kogueelarvest ja sisaldab rohkem rühmi kui ükski teine osalev riik. 2010. aasta oktoobris kuulutas põllumajanduse ja maaelu arengu ministeerium välja esimesed 26 valitud FLAGi.

Ministeerium käivitas 2009. aasta lõpus FLAGidele esimese konkursikutse, mille peale esitati 61 taotlust, kusjuures lõpuks valiti 26. 2010. aasta detsembris käivitati teine konkursikutse ja tähtjaks, 16. veebruariks, oli esitatud 34 taotlust. Eeldatavalt kinnitatakse 2011. aasta kekspaigaks veel umbes 20 FLAGi. Poola rakendab 4. telge rohkem rühmi kui mis tahes teised liikmesriigid.

Seni valitud 26 FLAGiga hõlmatud kogupindala on peaaegu 40 000 ruutkilomeetrit, st 13% Poola pindalast. FLAGi dokumentidest ilmneb, et kalandussektoris on tööga hõivatud isikuid (4. telge käsitlevates Poola õigusaktides kasutatavale määratlusele vastavalt) piirkonnas 3 800.

Valitud FLAGid on hajutatud üle riigi, kusjuures kuus asuvad rannikualadel ja ülejäänud 20 sisemaal. Need piirkonnad on väga erinevad kalanduse põhiliikide poolest (vt tabel allpool), kuid neil on mõned

ühiseid jooni: need on enamasti ääremail ja valdavalt kõrge keskkonna- ning maastikuväärtusega maapiirkondades (oluline osa piirkondadest on kaitse all) ja neil on pikk kalapüügi traditsioon, enamasti väikese ulatusega, kus kasutatakse traditsioonilisi tootmismeetodeid (nii rannikukui ka sisemaapiirkondades).

Keskmine rannikul asuv FLAG on pindalaga umbes 1 200 km², elanike arvuga umbes 70 000 ja sisaldab 4–9 omavalitsusüksust. Kalandussektor annab tööd 116–502 inimesele.

Sisemaa FLAGid on suuremad pindalalt (keskmiselt 1600 km²), elanike arvult (82000 inimest) ja omavalitsusüksuste arvult (5–17). Kalandussektor annab tööd 41–212 inimesele.

Eri liiki meetmete ressursijaotus on esitatud tabelis allpool.

Piirkonna konkurentsivõime	39,0%
Kalanduse ümberstruktureerimine ja -suunamine	14,0%
Väärtuse lisamine kalandustoodetele	16,5%
Keskkond ja looduspärand	18,3%
Haldus	8,0%
Koostöö	4,0%

Ranniku kalanduspiirkonnad

Kõik rannikul asuvad FLAGid on Poola põhjaosas, Läänemere rannikul, kuid nende hulgas on ka suuri sisemaapiirkondi, mis on rikkad järvede, tiikide ja jõgede poolest. Seetõttu hõlmab kalandussektor nendes piirkondades merekalapüüki ja lisaks ka sisemaa kalapüüki ning vesiviljelust ja rannikul asuvate FLAGide strateegiates võetak seda kolme allsektorit arvesse.

Tööhõive ja tootmise ulatuse poolest on merekalapüük olulisim rannikualadel. Viimastel aastatel on aga see allsektor järsult vähenenud. Näiteks Darlowo sadamas, mis asub Wieprza, Grabowa ja Uniesci

Kolm küsimust Kazimierz Plockele, põllumajanduse ja maaelu arengu ministri riigisekretärile.

1) Millised on ministri ootused Euroopa Kalandusfondi 4. telje puhul? Milliseid muutusi peaks kalanduspiirkondades piirkonnapõhise lähenemisviisi rakendamise tulemusena toimuma?

Meie kavatsus on, et 4. telg peaks 2007–2013 kalanduse rakenduskava raames rakendatuna olema midagi enam kui vaid lühiajaline reageering kalavarude ammendumisele. Näeme 4. telge võimalusena võimaldada kalandusega tegelevatel kogukondadel luua uusi ja jätkusuutlikke tuluallikaid ning parendada oma elukvaliteeti. See on võimalik elanike innustamise ja nende koostöö soodustamisega ühisprojektide rakendamisel.

Sooviksime tagada, et kõigi kolme sektori – sotsiaal-, era- ja avalik sektor – esindajad saaks 4. telje raames kasu. Usume kindlalt, et ainult kogukondade tasakaalustatud areng, kuhu kaasatakse kõik sidusrühmad, saab viia jätkusuutliku kasuni piirkonna kõikide elanike seisukohast. Üleilmastumise ajastul on kohaliku spetsiifilisuse tõhustamine aga ülesanne, mis nõuab rahalist tuge.

Tegevussuundade mitmekesisuse tõttu, mida on võimalik 4. teljest rahastada, on ootused kalurite ja ettevõtjate seas suured. 4. telg võimaldab neil alustada oma majandustegevusega, leida rahastamisvõimalusi olemasoleva majandustegevuse tarvis või investeerida tegevussuundadesse, mille eesmärk on teenindusvõrgu täiustamine piirkonnas. Samuti pakub see võimalust soodustada ja kasutada ära kohalikke traditsioone, mis võivad pakuda lisavõimalusi turismi ning maaturismi arendamiseks. Mitut taolist piirkonnas toetatavat projekti võivad edendada kogu kohalikku majandust, toiduainetest ja turistide ligitõmbe objektidest tööstuse arendamiseni. Loodan, et 4. teljega pakutavate võimaluste tulemuseks on tõeline muutus, mis toob kasu kalanduspiirkondade kõikidele elanikele.

▲ Mr Kazimierz Plocke (vasakult teine), pärast FLAG Opolszczyzna-ga lepingu allkirjastamist

▲ Vaade õhust Jastarnina sadamale

Poolas seletatakse rannikukalapüügi olukorda suuresti Läänemere tursavarude ja tursa kaitsereežiimiga. 1980. aastatel püüdis Poola laevastik ligikaudu 120 000 tonni turska. Nüüd ainult umbes 10 000 tonni. Selle tulemusena ei ole kaluri elukutse enam ahvatlev. Darlowo, Ustka ja teiste rannikulinna ning -küla noored ei taha tööle sektorisse, millel on niivõrd ebakindel tulevik. Paljud neist rändavad teistesse piirkondadesse, mis mõjutab samuti kalanduspiirkondade demograafiat. Kaluri elukutse piirdub üha enam keskealiste ja vanuritega.

seda probleemi ning peavad esmatähtsaks sadamate ja kaide nüüdisajastamist, nii kalalaevastiku teenindamiseks kui ka turismitegevuse arendamiseks, nagu jahisõit, õngepüük merel ja lõbusõidud. Poola rikka kalapüügitraditsiooniga seotud uute ahvatlevate turismitoodete arendamist nähakse vahendinda uute töökohtade loomiseks, mis aitab kaitsta kalureid elatusallika kaotamise eest ja peatada noorte väljarände.

vesikonna FLAGis, oli kalapüük veel mõni aasta tagasi peamine tuluallikas ning sadamas oli ligikaudu 200 kalapaati. Nüüd on seda arvu vähendatud 33-ni.

Laevastiku ja kalasaagi suuruse vähenemise teine tagajärg on kalapüügi ning sadamainfrastruktuuriga seotud teenuste vähenemine. Kõik FLAGid on nimetanud

2) Mis seisukoha on ministeerium võtnud esimese FLAGide konkursikutse kohta? Kas partnerluste ja nende strateegiate kohta on kommentaare või ideid?

Esimesel kutsel valiti 26 FLAGi. Just need rühmad olid oma strateegiate rakendamiseks kõige paremini ettevalmistatud. Hetkel on üks suurimaid ülesandeid tugevdada kohalikke partnerlusi, kuna just partnerite koostöö tagab partnerluste jätkusuutlikkuse ja kohalike kogukondade vajaduste austamise.

Valitud rühmad esitasid mitu lahendust, kuidas kasutada kättesaadavaid 4. telje vahendeid, kuid täheldada võib teatavaid ühiseid eesmärke.

Esiteks: turism, maaturism ja rekreatsioon; üks kalanduspiirkondade põhiomadusi on, et need on looduslikult kaunid ja seal on palju loodus- ning maastikuväärtusi, mis meelitavad turiste magnetina ligi.

Teiseks: kalurite majandustegevuse mitmekesistamine. See võimaldab neil suurendada kasutada olevate tuluallikate valikut. Paljudes strateegiates nähakse ette toetust meetmetele, mis võimaldavad kaluritel võtta ette täiendavaid tegevussuundi, näiteks kulinaaria või kalatoodete turundamise alal.

Kolmandaks: loodusressursside kaitse. Paljudes strateegiates mainitakse toetust tegevussuundadele, mis hõlmavad keskkonna, iseäranis järved ja jõgede, kaitset. FLAGid kavatsevad toetada keskkonnaorganisatsioone ja harida noori.

Neljandaks: kohalike elanikke kaasavate algatuste, sealhulgas kultuuri- ja ühiskondliku tegevuse stimuleerimine. Seda saab teha projektidega, mis soodustavad teadmiste ja oskuste omandamist ning innustavad kogukonda mitmete hariduslike algatuste kaudu.

3) Millised on kalanduspiirkondade riikliku võrgu loomise plaanid Poolas? Milline toetus (nt koolitus, nõu) on kättesaadav Poola FLAGidele?

Poola kalanduspiirkondade võrgustik peaks olema platvorm kogemuste vahetamiseks ja vahend riigi eri osades asuvate FLAGide koostöö arendamiseks. Koostöö peaks hõlmama muu seas teabe ja heade tavade vahetust FLAGide tegevuse ning strateegiate rakendamise alal.

Võrgustik koondab kõik FLAGid ja ministeerium toimib vahendaja ning abistajana. Kohalikest strateegiatest huvitatud teised üksused, nagu uurimisinstituudid või omavalitsus- ja riigiasutused, kutsutakse samuti osalema. Nende roll võrgustikus oleneb ettevõtetavatest teemadest, st teemadest, millest rühmad tegelikult huvitatud on. Võrgustiku oluliseks elemendiks saab riikidevaheliste asjatundjate osalemine, nii ELi tasandi institutsioonidest kui ka teiste riikide FLAGidest.

Praegu koordineerib võrgustikku põllumajanduse ja maaelu arengu ministeerium, kuid tulevikus täidavad enamikku ülesandeid FLAGid ja piirkondlikud omavalitsused.

▲ Kalapaadid Slowinska kalanduspiirkonnas

▲ Barycz River Valley kalanduspiirkond

Rannikukalapüügi olukorra parandamiseks sisaldavad kõikide rannikul asuvate FLAGide strateegiad meetmeid kala ja kalatoodete müügi suurendamiseks. Poola turul on selles potentsiaali, kuna keskmine Poola inimene tarbib ainult 12–13 kg kala aastas, vähem kui enamik ELi liikmesriike. FLAGide strateegiatel keskendutakse jaotamisahelate arendamisele, sealhulgas mitmesugused otse-müügi liigid, ja lisaks ka kala tarbimist propageerivatele kampaaniatele. Neid meetmeid teostavad konkreetset FLAGid kohalikul tasandil ja lisaks ka piirkondade ning riikidevaheliste koostööprojektide raames.

Forellimaa

Ranniku kalanduspiirkonnad koos mõnede laiemas rannikuvööndis asuvate sisemaa FLAGidega moodustavad forellimaa. See on järverohke ja kiirevooluliste jõgedega künklik piirkond. Vesi sisaldab palju hapnikku ja jääb külmaks isegi suvel. Need tegurid on toetanud tugeva vesiviljelussektori arengut, mis on spetsialiseerunud forelli, lõhe ja härjpaalia kasvatamisele. Enamik piirkonnas asuvaid kalafarme on nüüdisaegsed ja kõrgtehnoloogilised. Nad kasutavad eranditult mahesööta. Kalakasvatajatel on arenguks head väljavaated ja nad on valmis investeerima. Siiski on ka negatiivseid kõrvalmõjusid. Uute tehnoloogiate kasutuselevõtmine võib viia väiksemate

tööhõivevõimalusteni ja tootjatevahelise tugeva konkurentsi tulemusena tõrjutakse turult välja paljud väiksemad perefarmid, kus kasutatakse traditsioonilisi meetodeid.

Nagu merekalapüügi puhul, näevad lõhe ja forelli kasvatavate FLAGidega piirkonnad vajadust propageerida kala ning kalatoodete tarbimist.

Sisevete kalanduspiirkonnad

Kesk- ja Lõuna-Poolas on 4. telje rakendamiseks valitud 16 FLAGi. Kutseliste kalurite arv nendes piirkondades on palju väiksem kui rannikul ja selle tulemusena eeldatakse, et enamikku investeeritavatest vahenditest kasutatakse projektideks väljaspool kalandussektorit.

Kalandussektor nendes piirkondades hõlmab karpkalakasvatust, mida tehakse tuhandeid hektareid katvates mulditiikides. Nendes piirkondades asuvad kalafarmid kasutavad ka mitut tuhandet järve. Kutseline püük järvedel on aga teisejärgulise tähtsusega. Palju olulisem on õngepüük, mis on Poolas väga populaarne.

Karpkala kasvatamine tiikides on traditsioon, mis ulatub Poolas sajandite taha. Selle algatasid keskajal tsistertslaste ordu

mungad, kui nad mudaseid jõeorgusid tammistades tiike rajasid. Karpkala eten-dab Poola köögi traditsioonis ainulaadset rolli – seda tarbitakse traditsiooniliselt jõululaupäeval, mis teeb sellest hooajalise toote. See tähendab, et sügise lõpus on tootjatel väga kiire.

Palju sisemaa FLAGe plaanib propageerida karpkala ja muu mageveekala tarbimist aasta läbi. Selle saavutamiseks kavatsevad nad toetada projekte, mille eesmärk on mitmekesistada tootmist, kus seni on olnud valdav elus karpkala müük. Kasvatajate tulevik sõltub ka nende võimest müüa kõrgelt töödeldud kalatooted ja seetõttu ergutavad FLAGid neid investeerima töötlemisse, ladustamisse ja paremasse turustamisse, mis on hetkel põhitõkked kala tarbimise suurendamisel.

Mageveekala kasvatajad ootavad, et 4. telg aitab neil ka vähendada kahju, mida on põhjustanud kaitsealused kalu söövad linnud (kormoran, haigur) ja imetajad (saarmas) ning lisaks ka koprad, kes lõhuvad tamme.

Sisevete kalanduspiirkondade teine probleem on perioodiline veepuudus. Poola veeressursid on suhteliselt väikesed ja selle tulemusena võistlevad kalafarmid vee pärast. See viib tihti konfliktideni ja loodetavasti leitakse 4. teljega mooduseid selle probleemi lahendamiseks.

▲ Karpkalal on Poola toidukultuuris oluline roll

Võimaluse asutada FLAGe sisemaapiirkondades on võtnud hästi vastu sellistes piirkondades kalandusega tegelejad. Ziemowit Pirtan, Poola Lõhelaste Kasvatajate Liidu juhatuse liige ja üks Nadnotecka FLAGi algatajaist on täis lootust, et see võib viia eduka tulemuseni: „4. telje raames osutatava toetuse põhimõtted ja vahendid on oivaline viis sisemaa kalapüügi jätkusuutliku arengu soodustamiseks Poolas. Mõne aasta pärast näeme, mil määral see ootus täitunud on.” ■

Võrgustik FARNET

> „FLAGid liikvel – teine laine”

Kalanduse kohalikule tegevusrühmade (FLAGide) neljas Euroopa seminar: „FLAGid liikvel: teine laine” toimus Sofias (Bulgaarias) 21–23. märtsil 2011. aastal. Üritus korraldati Euroopa Komisjoni algatusel ja Bulgaaria Vabariigi Põllumajandus- ja Toiduaineteministeeriumi Kalandus- ja Vesiviljelusameti toetusel. Seminar oli suunatud võimalikele ja hiljuti valitud FLAGidele eesmärgiga pakkuda neile teavet, oskusi ja suutlikkust oma strateegiate rakendamisel ning toetada edukaid projekte nende piirkondades. See andis ka võimaluse uutele FLAGidele väljendada oma vajadusi, jagada n-ö oma lugu ning tagada efektiivset võrgustike loomist ja kogemuste vahetust. Lisateabe saamiseks vt: sofia@farnet.eu

> Haldusasutused hindavad 4. telje teostamise mudeleid

4. telje haldusasutused kohtusid viiendat korda jaanuaris, seekord, et hinnata ja vahetada teavet 4. telje ülesannete täitmise kohta eri liikmesriikides. Esindajad Eestist, Prantsusmaalt ja Hispaaniast tutvustasid oma 4. telje halduskorra üksikasju, mis oli aluseks laiemale arutelule eri mudelite üle. Järgnevad istungjärgud olid pühendatud õppetundide väljaselgitamisele hiljutises Euroopa Kontrollikoja raportis Leader-lähendamise kohta maaelu arengule (kusjuures Euroopa Komisjoni põllumajanduse peadirektoraat esitles oma vastuseid raporti soovitudele) ja eri riikides Euroopa Kalandusfondi vahehindamisega seni tehtud tööga tutvumiseks. Haldusasutuste ja riiklike võrgustike järgmine kohtumine peetakse Bornholmi saarel Taa-nis 24.–25. mail 2011. aastal. Päevakorras on tõenäoliselt sellised teemad nagu piirkondlik koostöö ja lisaks ka uus programmiperiood. Samuti tehakse kontrollitakse 4. telje ja Leader-projekte.

info@farnet.eu

> Metoodikajuhendid

FARNETi toetusüksus on andnud välja kolm metoodikajuhendit: **FLAGide käivitamise juhend**, **FLAGide koostöö käivitamise juhend** ja **kohalikele kalandustootedele väärtuse lisamise juhend**.

Juhendeid saab laadida alla [FARNETiveebisaidilt](#)

FARNETi tegevuskava

MILLAL	MIS	KUS
2.–3. mai 2011	Läänemere haldusasutuste ja võrgustike seminar	Tallinn (EST)
3.–5. mai 2011	FARNET messil European Seafood Exposition 2011	Brüssel (B)
24.–25. mai 2011	4. telje haldusasutuste ja riiklike võrgustike kohtumine	Bornholm (DK)
5.–7. juuli 2011	Riikidevaheline FARNETi seminar mitmekesistamise kohta ELi kalanduspiirkondades	Gdynia (PL)

Profil

NIMI: Euroopa Kalandusfondi (EKF) 4. telg

EESMÄRK: Euroopa Kalandusfond võib kaasrahastada säästvate arengule ja kalanduspiirkondade elukvaliteedi parandamise suunatud projekte, täiendades muid ELi rahastamisvahendeid.

RAKENDAMINE: 4. telge rakendab 21 liikmesriiki. Oluline uuendus telje rakendamisel on rõhuasetus piirkondlikule lähenemisviisile.

SIHISTATAVAD VALDKONNAD: mõiste „**kalanduspiirkonnad**“ tähendab piirkondi mere või järve, sealhulgas tiikide või jõe suudmeala kaldal, kus tööhõive tase kalandussektoris on märkimisväärne. Liikmesriigid valivad abikõlblikud piirkonnad järgmistest kriteeriumidest lähtuvalt: tegemist peaks olema väikeste kohalike maa-alade (vähem kui NUTS 3), mis on geograafilisest, majanduslikust ja sotsiaalsest seisukohast sidusad. Toetus peaks olema suunatud kas hõreda asustusega piirkondadele või nendele, kus sektor on hääbumas, või nendele, kus on väikesed kalandusega tegelevad kogukonnad. Liikmesriigid võivad lisada piirkondade valimiseks lisakriteeriume.

ABISAAJAD: kalanduse kohalikud tegevusrühmad (**FLAGid**), st avaliku, erasektori ja kodanikuühiskonna partnerid koos, kes töötavad ühiselt välja strateegia ja uuenduslike meetmeid kalanduspiirkonna jätkusuutlikuks arenguks. FLAGid valitakse liikmesriikides rakenduskavades määratletud kriteeriumide alusel. Eeldatavalt luuakse kogu ELis vähemalt 200 FLAGi.

ABIKÕLBULIKUD MEETMED: kalanduspiirkondade konkurentsivõime tugevdamine; majandustegevuse ümberstruktureerimine, -suunamine ja mitmekesistamine; kalandustoodetele väärtuse lisamine; kalanduse ja turismi väikeinfrastruktuur ning -teenused; keskkonnakaitse; loodusõnnetustes kahjustatud tootmise taastamine; osalejate piirkondade ja riikidevaheline koostöö; kohaliku strateegiate arendamise võime tugevdamine; FLAGide töökulud.

VÕRGUSTIK: kõik 4. teljega tegelevad sidusrühmad on koondunud **Euroopa kalanduspiirkondade võrgustikku (FARNET)**, mis võimaldab kalanduspiirkondade kasu ja riikide koostöö edendamiseks rakendatud uuenduslike projektide ulatuslikku levitamist (seminaride, kohtumiste ja väljaannete kaudu). Võrgustikku koordineerib **FARNETi toetusüksus**.

PROGRAMMI KESTUS: seitse aastat (2007–2013), kuid projekte võib rakendada 2015. aasta lõpuni.

EUROOPA LIIDU ABI: prioriteetse suuna 4 eelarve Euroopa Kalandusfondi rahastamiseks aastatel 2007–2013 on 567 miljonit eurot, millele tuleb lisada kaasrahastamine liikmesriikide avalikust sektorist ja erasektori investeeringud. See kujutab ligikaudu 13% Euroopa Kalandusfondi üldelarvest (2010).

Tellimine

Et saada FARNETi ajakirja või uudiskirja, saatke palun oma kontaktandmed (nimi, organisatsioon, aadress, e-posti aadress ja telefoninumber) aadressil:

info@farnet.eu

Saatke meile oma uudiseid

FARNETi väljaanded on vahend kõikide nende jaoks, kes tegelevad Euroopa kalanduspiirkondadele jätkusuutlikuma tuleviku rajamisega. Palun saatke meile uudiseid oma tegevuste kohta, mis võivad pakkuda huvi teistele rühmadele või osalejatele, kes selles valdkonnas töötavad. Iseäranis sooviksime kuulda teie kordaminekutest ja saavutustest, olulistest sündmustest ning teadaannetest ja samuti teie ideedest või ettepanekutest vahetuseks või koostööks teiste kalanduspiirkondadega.

info@farnet.eu

ISSN 1831-9874